

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Lärande och konflikt i förskolan

En studie av hur fem förskollärare resonerar och agerar när de hamnar i konflikt med barn.

Namn: Lovisa Norén och Emelie Marö
Knutsson.

Program: Förskolläraryrket.

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT 17
Handledare: Sverker Lundin
Examinator: Agneta Simeonsdotter Svensson
Kod: HT17-2920-041-LÖXA1G

Nyckelord: Konflikt, Konflikt hantering, Makt, Strategier, Kommunikation, Sociokulturella perspektivet, Affekt.

Abstract

Begreppet konflikt är något som kommer följa oss i livets alla sociala sammanhang. Genom vår studie har vi fått vetskap om hur viktiga verktyg är för hur en konflikt ska hanteras. I förskolan är det viktigt att uppmärksamma att konflikt mellan pedagog och barn sker och att man behöver de rätta verktygen för att kunna hantera dessa. Detta för att man inte ska hamna i affekt med barnen utan istället vara goda förebilder för hur man kan hantera dessa konfliktsituationer. Konflikt mellan pedagog och barn är ett ämne som inte verkar vara utforskat om i större utsträckning, men som vi kommer att titta närmare på i vår studie just för att vi ville se hur förskollärarnas kunskap ser ut kring detta ämne. Vårt syfte med studien har varit att synliggöra hur konflikt och konflikt hantering blir märkbara när de inträffar mellan pedagog och barn, hur förskollärarna resonerar kring sin konflikt hantering som de själva är en aktiv deltagare i och i vilken mån som förskolläraryrket vid Göteborgs Universitet förbereder blivande förskollärare. Vi ville se om det fanns ett glapp mellan teori och praktik samt i vilka situationer som konflikter uppstår mellan pedagog och barn på förskolan. För att samla material till vår studie har vi intervjuat fem utbildade förskollärare och två forskare på Göteborgs Universitet, vi valde att utföra en mindre videoobservation på den ena förskolan just för att kunna ha en uppföljningsintervju om det inspelade konflikt hanteringsmaterialet. Vi valde två olika förskolor som är helt oberoende av varandra just för att se om det fanns några likheter och skillnader mellan deras sätt att hantera konflikter mellan pedagog och barn samt att vi ville få en bild av vad forskarna tycker/tror att studenter ska få med sig för förberedelser från förskolläraryrket på Göteborgs Universitet. Samtliga intervjuer och videoobservationer har vi transkriberat som alla har blivit viktiga delar i vår studies resultat. Vårt resultat har visat att förskollärarna uppvisar tydliga mönster kring hur de hanterar konflikter samt i vilka situationer de upplever att dessa framträder i. I konflikt hanteringsprocessen nämner samtliga förskollärare att de bottenar i det sociokulturella perspektivet, vi ville se om allt kan förklaras med detta perspektiv eller om det finns andra perspektiv som kan ge en fördjupad bild av hur förskollärare hanterar sådan konfliktsituation.

Förord

Vi skulle vilja rikta tack till de förskollärare som ställde upp i intervju för vårt forskningssyfte. Även ett tack till Ingrid Pramling Samuelsson och Ilse Hakvoort som är forskare vid Göteborgs Universitet som även de tog sig tid och ställde upp för att bidra till den forskning som vi utfört.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Tidigare forskning om konflikthantering i förskolan	2
3. Metod och empiri.....	4
3.1. <i>Introduktion.....</i>	4
3.2. <i>Val av förskola.....</i>	4
3.3. <i>Intervjuerna</i>	5
3.4. <i>Observationerna.....</i>	6
3.5. <i>Samtal om observationerna</i>	7
3.6. <i>Forskar intervjuerna</i>	7
3.7. <i>Svagheter och styrkor i studien</i>	8
3.8. <i>Avslutning.....</i>	9
4. Teorier om konflikthantering i förskolan	9
4.1. <i>Förskolans läroplan</i>	10
4.2. <i>Sociokulturellt perspektiv</i>	10
4.3. <i>Makt och Maktrelationer</i>	11
4.4. <i>Konflikt</i>	12
4.5. <i>Konflikthantering.....</i>	13
4.6. <i>Kommunikation</i>	13
5. Resultatredovisning.....	14
5.1. <i>Vanliga sammanhang där konflikt uppstår.....</i>	14
5.2. <i>Hur hanterar förskollärare en konfliktsituation de har med barn</i>	15
5.3. <i>Förskollärarnas tankar kring hur de önskar hantera konflikter.....</i>	18
5.4. <i>Förskollärarnas reflektion kring sin konflikthantering när de ser videon</i>	20
5.5. <i>Synliggörande av det sociokulturella perspektivet</i>	21
5.6. <i>Hur menar forskarna att förskollärare ska hantera i en konflikt de har med barn</i>	21
5.7. <i>Svårigheter i konflikthantering som förskollärarna möter och upplever i sin vardag och möjliga konflikter med aktuell forskning.....</i>	22
5.8. <i>Alternativa teoretiska resurser och strategier för konflikthantering</i>	24
6. Avslutande reflektion och förslag	25
Referenslista	27
Bilagor.....	30

<i>Bilaga 1</i>	30
<i>Bilaga 2</i>	32
<i>Bilaga 3</i>	34
<i>Bilaga 4</i>	36
<i>Bilaga 5</i>	38
<i>Bilaga 6</i>	40
<i>Bilaga 7</i>	42
<i>Bilaga 8</i>	45
<i>Bilaga 9</i>	47
<i>Bilaga 10</i>	48
<i>Bilaga 11</i>	49

1. Inledning

I en intervju med Ingrid Pramling Samuelsson introducerade vi vårt forskningssyfte, som består i att undersöka hur förskollärare resonerar och agerar när de hamnar i konflikt med ett barn. Hennes kommentar blev: ”Möter ni på det i utbildningen över huvud taget?”. Ingrids kommentar bekräftar vår bild av att det i förskollärarytbildningen inte ingår teorier kring hanteringen av konfliktsituationer mellan pedagog och barn. Detta gör det intressant att forska om hur förskollärare arbetar med detta. Hur löser förskollärare konflikter? Finns det kanske ett glapp mellan den teori som förmedlas på lärarutbildningen och den praktik som man sedan faktiskt möter? Kanske är detta bara vår personliga bild? Det är denna typ av frågor vi vill besvara i den här uppsatsen.

Vårt intresse för konflikt mellan pedagog och barn grundar sig i första hand på erfarenheter som vi gjort under våra tidigare VFU-perioder och arbete i förskoleverksamheter. Men intresset har dessutom stärkts av diskussioner med andra studenter på förskollärarytbildningen vid Göteborgs Universitet. Förskollärares kännedom kring sitt eget förhållningssätt när en konflikt med ett barn sker verkar inte vara uppmärksammat utifrån de tidigare erfarenheter vi tagit del av. Konflikter är ett återkommande fenomen inom förskolans värld som verksamma pedagoger hanterar dagligen. Enligt läroplanen för förskolan ska arbetslaget sträva mot att ”stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra”, samt att varje barn ”utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler” (Skolverket, 2016, s. 9). Förskollärare har kunskap kring hantering av konflikter mellan barn, både eftersom det i praktiken dagligen uppstår konflikter barn emellan och på grund av att de fått teoretisk kunskap om denna problematik under sin förskollärarytbildning. Men den fråga vi skall ställa oss i denna uppsats är: Hur ser kunskapen ut om situationer då förskollärare *själva* är i konflikt med ett barn? Vår utgångshypotes är att detta område är underutforskat samt att det inte diskuterats i särskild stor utsträckning i förskolorna. Därför är detta ett ämne som är viktigt att belysa. Vår bild efter att ha tagit del av forskning är att ordet konflikt är laddat, och när vi läste en artikel av Gunilla Granath så kändes det givet att forska om detta. Granath skriver:

Konflikter finns. De går inte att välja bort. Däremot kan vi välja hur vi väljer att hantera dem. I stället för att undvika motsättningar kan vi möta och använda dem. Konflikter kan förvandlas från hot och obehag till en konstruktiv kraft i undervisning och det vardagliga samspelet (Granath, 2008, s. 26-27).

Därför vill vi undersöka hur det ser ut på två olika förskolor för att ta reda på hur förskollärare tänker kring sitt eget förhållningssätt samt ta del av hur två forskare tolkar lärarutbildningens förberedning för oss studenter för en kommande konfliktsituation.

Den samlade bilden är att förskollärare inte får med sig tillräckliga verktyg för hantering av konflikt mellan pedagog och barn, och att konsekvenserna av detta syns ute i verksamheten. För att se om detta stämmer, kommer vi att försöka besvara följande fyra frågor:

- Vilka konflikter uppstår mellan förskollärare och barn i förskolan och hur förhåller sig förskollärare när konflikt med ett barn uppstått?
- Hur resonerar förskollärare och vilka strategier använder de sig av?

- Hur ser forskares tolkningar ut kring förskolläraryrket utformning vid Göteborgs Universitet?
- Finns det alternativa teoretiska resurser och strategier, som inte tas upp i förskolläraryrket, som förskollärare skulle kunna ha nytta av?

Vårt forskningssyfte tar sin grund i hur begreppen konflikt och konflikthantering blir synliga när de uppstår mellan pedagog och barn. Det är även intressant att undersöka vilka konfliktsituationer som uppstår. Förskollärare är utbildade i att medla när konflikt uppstår i relation mellan barn-barn, där båda parter ska bli inkluderade och delaktiga i sitt eget agerande. Vårt intresse ligger i att se hur konflikthanteringskunskapen ser ut när man själv som förskollärare är en av inblandade parter i en konflikt med barn? Detta är en intressant och relevant fråga att undersöka då en sådan typ av konfliktsituation verkar sakna större forskning. Vi vill undersöka vilka strategier förskollärare använder när en konflikt uppstår mellan pedagog-barn och analysera detta med hjälp av utvalda begrepp och teorier. Vi har även valt att undersöka forskares tolkningar kring hur man kan reflektera och handla utifrån rådande forskning, för att sedan jämföra dessa. Vi vill genom denna uppsats synliggöra det fenomen som konflikter mellan pedagog och barn utgör samt uppmärksamma dagens förskollärare, liksom förskolläraryrket, på sitt eget förhållningssätt till denna problematik. Vi är även intresserade av att ta reda på vad rådande forskning säger kring konflikthantering när man som förskollärare är delaktig i en konfliktsituation i relation med barn. Vi vill undersöka hur det sociokulturella perspektivet appliceras av förskollärare vid konflikthantering. Det är även intressant att försöka skapa förståelse med hjälp av de utvalda begreppen makt, maktrelationer, konflikt, konflikthantering och kommunikation för att få syn på förskollärares förhållningssätt i en konfliktsituation med barn. Vi anser att konflikt och konflikthantering är viktigt att belysa i förskolan och ha kunskap om då det är en naturlig del av våra liv och anser att barn måste förberedas för att ha kunskap om att kunna hantera detta på ett konstruktivt sätt för en hållbar utveckling.

Genom att besvara våra frågor hoppas vi i vår undersökning få syn på om det finns ett glapp mellan teori och praktik samt få syn på vilka konflikter det är som uppstår mellan förskollärare och barn och hur dessa hanteras. Med denna uppsats vill vi uppnå en fördjupad förståelse för hur förskollärare hanterar konflikter som de själva är en del av, hur de resonerar kring sin konflikthantering, samt forskarnas tolkning kring i vilken mån förskolläraryrket förbereder blivande förskollärare till att kunna hantera en sådan konfliktsituation.

2. Tidigare forskning om konflikthantering i förskolan

När vi påbörjade denna studie upptäckte vi att forskning kring hur förskollärare kan hantera en konflikt som uppstår med ett barn där de själva är aktivt deltagande, tycks i större utsträckning saknas. Därför har vi valt att i denna del av uppsatsen redogöra för olika forskares övergripande syn på hur konflikt i förskolan kan komma till uttryck. Den redovisar för hur relationen mellan pedagog och barn kan se ut när dessa hamnar i en konflikt samt vad det är som gör att en konflikt uppstår. Vi anser att det är intressant att ta del av hur tidigare forskning resonerar kring vad konflikter är och hur de kan uppstå för att försöka få en inblick i förskollärarnas perspektiv.

En tongivande forskare inom fältet är Gunilla Granath (2008) vars forskningsfokus ligger i att undersöka Foucaults disciplineringsmetoder samt även hur genus förhåller sig till dessa. I en av

sina avhandlingar har hon skrivit om konflikt. Ett problem som vi tagit del av i forskning, och som stärks av författaren, är att ordet konflikt är negativt laddat och att förskollärare tar avstånd för att gå in i en konfliktsituation mellan de själva och barnet. Detta kan kopplas till ovanstående citat av Granath som menar att ”konflikter finns, de går inte att välja bort”. Därför menar vi att konflikter måste uppmärksammas för att det ska kunna uppstå lärande och utveckling inom detta område. Författaren menar att det genom kommunikation förekommer en form av maktkamp vid dialog mellan pedagog och barn. Makt kan ses på olika sätt, ett sätt att se på makt i förskolan är att förskollärare har en maktposition över barnet, vilket kan komma att påverka en jämlik kommunikation vid konflikthantering man själv som förskollärare är en del av. Dock ser inte dagens maktförhållande mellan förskollärare och barn ut som den tidigare gjort, förr tilläts aga i Sverige vilket det inte gör idag. Även om maktförhållanden skiljer sig nu från då är det idag ändå intressant att undersöka vilka verktyg förskollärare använder sig utav i dagens samhälle. Granaths inspiration till sin avhandling har varit Foucault som hellre undersöker hur maktrelationer blir synliga istället för att enbart belysa själva begreppet makt. Foucault menar, enligt Granath, att det är svårt att föreställa sig dagens samhälle utan maktrelationer. Varje enskild förskollärare besitter strategier som de använder sig av när de bemöter barn i en konfliktsituation. De försöker applicera dessa strategier för att kontrollera och styra barnen. Foucault kallade dessa strategier för strategispel men betonade att de inte behöver innebära något negativt i sig.

Den andra forskaren vi valt att ta upp är Palm (2010) som arbetar som journalist vars fokus ligger i att undersöka genus och jämställdhetsfrågor och är redaktör för boken ”Låt oss tvista igen!”. I den har hon skapat en sammanställning av andra forskares resultat om konflikthantering i förskola och skola. Författaren menar på att många definierar begreppet konflikt med våld medan andra fokuserar på skillnaderna mellan person och sakfrågor. Författaren Faldalen (2010) är doktor inom filosofi med inriktning i psykologi och utvecklingskonsult, och är en av kapitelförfattarna till Palms bok som tar upp begreppet oförenligheter. Författaren menar att det inträffar när människor utesluter eller krockar med varandra om deras mål och att då konflikt uppstår. Detta betyder inte att människors åsikter är felaktiga, utan istället att våra mål inte överensstämmer med andras. Vi måste här acceptera andras rätt med att ha mål. Många gånger så förväxlas våld och konflikter och att det är då man pratar om att förebygga dessa konflikter, i praktiken kan detta vara samma sak som att pedagogen förebygger ett mål som barnet har, och det är antagligen inte vad pedagogerna vill. Det handlar om att pedagoger måste hitta strategier för att hantera barnens mål på kollisionskurs (Faldalen, 2010).

Forskaren Arne Maltén (1998) arbetar med utvecklings- och förändringsarbete och menar att det gäller att ta tag i en pågående konflikt, innan den kan eskalera. Man får vara uppmärksam på de varningsflaggor som barnen kan uppvisa. Olika författare som skrivit om konfliktforskning menar på att många upplever konflikter som något negativt och obehagligt, men Maltén menar att om man tillåter processen i en konfliktsituation så kommer man nå lärande och utveckling för barnet, samt deras relation till pedagogen. Anledningen till att vi undviker konflikter är på grund av att vi inte lever ut våra känslor.

För att ta del av ytterligare forskning om konflikt valde vi att ta fasta på Thomas (2017) studier, han har i många år arbetat med att forska om konflikthanteringsstilar, och menar att begreppet konflikt definieras på olika sätt. Han refererar till Pondy (1967) som beskriver att en konfliktprocess kan omfattas av fenomen beteende, känslor, relation och uppfattningsförmåga

och att en konflikt har sin utgångspunkt i när meningsskiljaktighet skapar frustration hos minst en av involverande parterna. En individs dagsform kan vara avgörande för hur dessa fenomen uttrycks i personens handlande vid rådande tillfälle, men att även personens vanesätt kring hur man möter en konflikt påverkar. Relationen mellan parterna spelar roll då vi har olika relationer och förhållningssätt till de människor som finns runtomkring oss. Vid hantering av konflikt kan man urskilja olika konflikthanteringslägen där begreppen kompromissande, konkurrerande, undvikande, tillmötesgående och samverkande vävs in samtidigt. Vid konflikthanteringslägen resulterar dessa begrepp i varierande konsekvenser när de kommer till uttryck i en uppstådd konfliktsituation. För konflikthantering behöver man diskutera konfliktens både funktion och dysfunktion för att inblandade ska kunna identifiera konfliktens centrala delar. Detta för att konflikthanteringen ska nå framgång samt för ett mer hållbart långsiktigt perspektiv kring hur konflikt kan synliggöras för att nå lösning även i framtida konflikter.

3. Metod och empiri

3.1. Introduktion

I genomförandet av denna studie valde vi att använda oss av metoderna intervju och videoobservation för att ta reda på hur förskollärare hanterar den konfliktsituation vi valt att undersöka. Vi valde att inleda denna studie med att intervjua fem förskollärare på två förskolor. På den ena förskolan utförde vi även en mindre videoobservation av uppstådd konflikt mellan pedagog och barn för att därefter låta involverade förskollärare ge återkoppling på de inspelade sekvenserna. Vi gick ut på två olika förskolor i Västsverige för att få svar på hur man tänker kring sitt agerande i konfliktsituation mellan pedagog-barn. Vi är intresserade av att ta reda på hur förskollärarna resonerar och agerar, samt även undersöka hur forskarna resonerar kring ämnet konflikt mellan pedagog och barn. Avslutningsvis valde vi att intervjua två forskare på Göteborgs Universitet för att ta del hur de resonerar kring hantering av sådan konfliktsituation. Genom att använda oss av en kvalitativ underökning tror vi oss skapa förståelse för både forskningen och verksamheternas tolkning av hur man hanterar sådan konfliktsituation. Vi valde att intervjua förskollärarna på båda verksamheterna men valde även att observera på den ena verksamheten för att se om de tillämpade de teoretiska verktygen som de satte ord på i praktiken. Vi ville undersöka om pedagogernas resonemang kring sitt teoretiska förhållningssätt stämde överens med det dem utövar i praktiken. För att få syn på detta anser vi att intervjuer och videoobservation var två bra metoder att tillämpa sig av i denna studie.

3.2. Val av förskola

Intervjuerna ägde rum på två olika förskolor med ett större avstånd emellan, den ena ligger på landsbygden medan den andra ligger i en mindre stad. De båda förskolorna är oberoende av varandra vilket ger oss möjlighet till att få syn på om deras förhållningssätt skiljer sig eller om de arbetar på liknande sätt. På den ena förskolan arbetar en av oss som vikarie, medan den andra utförde sin VFU på den andra förskolan, valet av dessa båda förskolor föll sig därav i praktiska skäl. Då vår forskning är en mindre studie som var tidsbegränsad påverkade det valet av vilka förskolor vi valde att samla in vår empiri ifrån, därför föll valet på förskolor som vi

sedan tidigare kände till. Vi valde att beskriva och förklara kortfattat på båda förskolorna att vi ville genomföra intervjuer med förskollärarna först för att få fram deras resonemang om vad de har för verktyg när det kommer till hantering av en konfliktsituation. Till den ena förskolan gav vi även förfrågan om att få utföra en mindre videoobservation.

Denna kvalitativa metod är användbar när man ska undersöka förskoleverksamheter, då enligt Alvehus (2013) metoden kan användas till både mer begränsad samt även till en mer bredare allmänhets undersökning. Därför anser vi att denna metod är bra för vår undersökningsstudie då vi har frågor och funderingar på hur kommunikation sker mellan pedagog och barn samt hur maktförhållanden ser ut i konflikter. Vi vill få syn på hur förskollärares olika strategier i förskolorna blir synliga då vi tror att det finns variation kring hur man hanterar konflikter (Alvehus, 2013). Genom att undersöka olika verksamheter som är oberoende av varandra, så blir undersökningens validitet starkare. Undersöker man däremot andra förskolor samt intervjuar andra forskare kan dock studiens resultat komma att bli annorlunda.

3.3. Intervjuerna

I vår studie valde vi att intervjua fem förskollärare för att ta reda på deras erfarenheter och upplevelser ifrån när de hamnat i konflikt med ett barn. Vi tycker det är intressant att se vad dagens förskollärare har för kunskaper om just ämnet konflikthantering och hur de hanterar en uppstådd konfliktsituation med barn där de själva är en del av konflikten. För oss var det intressant att se om det fanns några likheter och skillnader i dem två olika verksamheterna när det kommer till hantering av en konflikt mellan pedagog och barn. Vi tog kontakt med båda förskolorna via telefon, där samtliga fem deltagare svarade ja till att vara en del av vår undersökning. Genom att ha ett bestämt antal som ska intervjuas så kan avgränsning ske av den materialinsamlingen som bearbetas. Samtidigt ska antalet av intervjupersoner bidra till att ge bra kvalitet som ger tillräckligt med underlag för analys och tolkning. Även valet av vilka personer som ska vara informanter är en viktig fråga att ställa sig innan man ger sig ut för att genomföra materialinsamling (Dalen, 2015). Intervjufrågorna ställdes till förskollärarna på sådant vis så att det kunde framgå hur de hanterar situationer i vardagen både enskilt och kollektivt, hur de tolkar begreppet konflikt, resonemang kring sitt agerande samt om de tar stöd utifrån teoretiska perspektiv. De frågor som ställdes till förskollärarna är följande:

- Vilka situationer uppstår i förskolan, som du själv skulle karaktärisera som en konflikt mellan dig och ett barn?
- Hur hanteras konflikten av dig som enskild pedagog?
- Hur upplever du att det går att hantera de konflikter som uppstår mellan dig och ett barn?
- Finns det något särskilt perspektiv eller teori, som du som förskollärare tar stöd utifrån när du resonerar kring sådan typ av konflikt hanteras?

I samtliga intervjuer skedde samtalet med hjälp av en intervjuguide, vi intervjuade de fem förskollärarna på deras respektive arbetsplatser i ett avskilt rum på en avtalad tid. Denna intervjuform gav oss möjlighet att ändra frågornas ordningsform efter hur samtalet utvecklades samt att vi kunde flika in med uppföljningsfrågor som gjorde att vi fick en rik information om vår frågeställning. Vi anser att detta är ett bra tillvägagångssätt för att komma nära en

sanningsenlig bild för vår studie (Björndal, 2005). Alla medverkande förskollärare har anonymiserats.

Inför alla fem intervjuer ställde vi förfrågan om vi fick göra en ljudupptagning och förklarade för samtliga att endast vi som observatörer skulle få ta del av detta inspelade material och att den skulle raderas efter denna studies slut. Intervjuerna med förskollärarna tog genomsnitt cirka 25 minuter att utföra, detta var i linje med det vi hade förväntat oss att de skulle göra, eftersom vi tidigare hade övat på testpersoner (Dalen, 2015). Trost (2010) menar att när man ska intervjua fem personer är det bra att använda sig av redskapet ljudupptagning detta för att kunna underlätta bearbetning av data, detta gjorde att en av oss kunde ha full fokus på samtalet man förde med dem intervjuade medan den andra kunde göra stödanteckningar under samtalets gång, detta för att få en överblick över de svar som gavs under intervjuerna för att kunna återgå i samtalet och kunna ställa följdfrågor samt få möjlighet till att understryka det som vi fann extra intressant. Om vi endast hade använt oss av det nedskrivna materialet finns risken att vi hade gått miste om viktig information. Det var även intressant och lärorikt att innan vi utförde intervjuerna, lyssna på vår egen intervjuteknik för att kunna förbättra den inför intervju med förskollärarna och forskarna, som Trost (2010) trycker på är en fördel. Efter detta valde vi att transkribera intervju materialet på datorn för att underlätta inför analysarbetet i resultatdelen samt våra frågeställningar. Efter detta kategoriserade vi svaren både från de intervjuade förskollärarna men även från forskarna för att kunna göra en ämnesindelning. Detta gjorde att vi lättare kunde se de likheter och skillnader som fanns mellan de intervjuade, och då få en helhetsbild för att se att vi fått svar på våra frågeställningar. Följande steg blev att koppla ihop den information vi fått med litteraturen. Här hittade vi mönster och åsikter om hur man ska hantera en konflikt som både stämmer överens med det sociokulturella perspektivet men även en del hantering som inte kan förklaras enbart utifrån detta perspektiv, vilket kommer diskuteras under resultatdelen (Trost, 2010). Den gemensamma nämnaren från samtliga intervjuer var att pedagoger behöver bemästra olika strategier för att kunna hantera en konfliktsituation som Faldalen (2010) nämner under rubriken tidigare forskning om konflikthantering i förskolan.

3.4. Observationerna

Vi valde att göra videoupptagningar med hjälp av en mobiltelefon som verktyg vid konfliktsituationer mellan pedagog och barn som ett komplement till de första intervjuerna. Detta för att vi ville se om förskollärarnas resonemang stämde överens med hur de agerar i en konflikt där de är en aktiv part med ett barn. Observationerna ägde rum på förskolan som ligger på landsbygden där vi stötte på två konfliktsituationer mellan pedagog och barn. Observationerna ägde rum under två dagar i sammanlagt sex timmar och utifrån det inspelade materialet valde vi ut två videoupptagningar som pågick i ca sex respektive två minuter. Innan vi påbörjade våra videoobservationer så har vi skickat ut ett brev som föräldrarna får skriva under om de accepterar det vi vill undersöka med hjälp av att deras barn är en del av våra observationer. Vi informerar föräldrarna om att deras barn och förskolan kommer att aidentifieras (Eidevald, 2015).

Att filma barn som uppvisar känslor när de är arga, ledsna eller liknande upprörda känslor är ett känsligt ögonblick att observera som man måste ta i beaktning. I nästkommande stycke beskriver de etiska överväganden vi beaktar när en känslig situation som ska observeras uppstår

då det är vi som observatörer som har ansvar så att observationen inte skadar deltagande. Emilson (2008) menar att barn i dagens samhälle är vana att delta i både fotografering och filmning där mobilens kamera används som dokumentationsredskap och kan därför vara ett bra alternativ att använda då barnen kanske inte noterar kamerans närvaro på samma sätt som om man skulle använda ett alternativt videoinspelningsverktyg de inte är vana vid. Därför gjordes valet att använda mobilkamera när känslig sekvens skulle spelas in då vi inte ville påverka situationen samt inte skapa en obekväm situation som barnet inte var van vid med främmande verktyg. När vi utförde videoobservationen uppvisade inte barnen att de var besvärade av mobilkamerans närvaro, som annars gjort att vi avbrutit observationen, men som nu istället tillät oss att fånga ett känsloladdat ögonblick.

Vi är måna om att visa respekt och värdesätta våra deltagares rättigheter och att vi ska undvika att de far illa under undersökningen, samt att vi som forskare arbetar på ett ärligt sätt för att respektera deltagarnas integritet. Barnen bestämmer själva över sin egen inre zon, deras känslor, tankar och egenskaper och vem som ska få tillgång till dessa. Denna zon ser olika ut för olika människor, därför måste vi vara observanta när vi närmar oss denna gräns. Det är när vi närmar oss denna gräns som vi måste visa vår etiska hänsyn och vara inlyssnande de personerna som vi observerar. Detta kan kopplas till principen om självbestämmande, vilken innebär att alla människor har rätt till självbestämmande (Björndal, 2005). Om ett barn visar språkligt eller kroppsligt att hen inte vill närvara vid vår observation, så kommer vi att omedelbart avbryta för att sedan även utesluta den sekvensen genom radering ur vår forskningsprocess för att ta hänsyn till barnet.

3.5. Samtal om observationerna

Efter att ha genomfört en första intervju och två videoobservationer valde vi att ha en andra intervju med de två berörda förskollärarna. Här granskade vi tillsammans med de båda förskollärarna separat för att få en utsaga av vad de bevittnat, hur de resonerade kring sina agerande med det dem tidigare redogjort för under tidigare intervjuer. Här blir då förskollärarna konfronterade med sig själva och gavs möjlighet till att se på sig själva med en vis kritisk distans. Förskollärarna fick här sätt ord på vad dem såg i konfliktsituationen samt delge oss om hur de tyckte att deras hantering i konfliktsituationerna blev. Björndal (2005) menar på att det kan vara lärorikt att få se sig själv i en videoobservation efteråt då man kan få syn på en mer helhetsbild, till skillnad från när man är uppe i situationen.

3.6. Forskar intervjuerna

Under rubriken intervju med förskollärare skrev vi fram att detta är en mindre studie, därför valde vi även här att intervjua två forskare som vi kände till och hade kunskap om vilka forskningsområden de är verksamma inom. De två forskarna vi valde föll därför på Ilse Hakvoort som forskar om konflikt och konflikthantering. Den andra forskaren är Ingrid Pramling Samuelsson som forskar om barns lärande och utveckling utifrån det sociokulturella perspektivet som vi har fått med oss i vår utbildning utifrån Göteborgs Universitet där de båda forskarna arbetar, deras forsknings områden är relevanta för denna studie. Vi tog kontakt med de båda forskarna via mejl, där vi skrev fram vårt ämne för dem samt att vi frågade om detta

skulle vara av intresse för dem att vara deltagare i. Både Ilse Hakvoort och Ingrid Pramling Samuelsson svarade ja på att medverka i en intervju med oss. De båda intervjuerna ägde rum på deras respektive arbetsrum på Göteborgs Universitet på en avsatt tid. Intervjuerna tog cirka 45 minuter med sju frågor till dem vardera. Här valde vi att beskriva lite mer om vad vårt forskningsområde innefattar samt vad vi ville få syn på i vår forskningsprocess. Både Ilse och Ingrid forskar om ämnen som kommer till uttryck i vår undersökning vilket bidrar till en bra kvalitet och underlag för kommande analys och reflektion. Valet av informanter menar Dalen (2015) är en viktig del att fundera över innan man ger sig ut för att genomföra materialinsamlingen. Genom att vi intervjuar dessa två forskare ville vi ta reda på hur de utifrån rådande forskning ser på hur förskollärare samt blivande förskollärare ska resonera för att hantera konflikt där man själv är delaktig. Med hjälp av att ställa genomtänkta frågor får vi även här informationsrika svar som är till hjälp för att förstå hur man inom teori ser på hantering av en sådan typ av konfliktsituation. Utformning kring de frågor som ställdes till forskarna baserades på vår nyfikenhet kring hur de resonerar och tänker kring hur man som förskollärare ska resonera och agera när man kommit i konflikt med barn samt att få fram deras tolkning av hur förskolläraryrket vid Göteborgs Universitet förbereder blivande förskollärare i sitt kommande uppdrag kring ämnet och fick då svara på dessa frågor:

- Vilka typer av konfliktsituationer skall lärarutbildningen förbereda pedagoger inför?
- Vilka teorier och perspektiv syftar utbildningen till att förmedla?
- Hur säger dessa teoretiska perspektiv att man skall resonera och agera?
- Varför har lärarutbildningen valt denna teoretiska bakgrund?
- Hur är resonemanget kring valet av teori, är det någon teori som valts bort?

Även här valde vi att intervjua med hjälp av en intervjuguide för att kunna ändra ordningsformen och komma med följdfrågor om den information som forskarna delgav oss. Detta för att vi ville få fram en sanningsenlig bild om hur forskarna tänker att man som förskollärare ska hantera en konfliktsituation. Vi förklarade för forskarna att vi skulle komma att göra en ljudupptagning och att det endast var vi två som skulle få ta del av denna. När intervjuerna var klara frågade vi respektive forskare om de ville ta del av texten där deras citat kom med just för att de skulle känna att vi är måna om att visa respekt och värdesätta våra deltagares rättigheter. Även under dessa intervjuer valde vi att den ena av oss intervjuade medan den andra gjorde stödanteckningar för att ingen information skulle gå förlorad. Vi transkriberade detta material på samma sätt som med intervjuerna av förskollärare just för att vi ville få syn på likheter och skillnader mellan forskare och förskollärare. Vi vill få en helhetsbild av hur man kan hantera en konfliktsituation där pedagoger är en aktiv deltagare i konflikt med barn. Vi fick syn på mönster som forskarna menar förknippas med det sociokulturella, men vår tolkning är att detta perspektiv inte är tillräckligt tydligt för att kunna hantera en konflikt.

3.7. Svagheter och styrkor i studien

Eftersom en av oss är vikarie på den ena verksamheten och att den andra utförde sin VFU på den andra verksamheten är vi medvetna om att deras svar kan komma att påverka hur de väljer att svara på frågorna. Vi tror att bidragande orsaker till påverkan kan vara att informanterna är bekväma i situationen när man blir intervjuad av en bekant, vars svar kan bli mer sanningsenligt

då man är trygg i att dela med sig av sina erfarenheter. Det kan även resultera i att man som observerad vill förmedla mer förädlade erfarenheter då man vill framstå som kompetent. Detta kan medföra att det antingen blir en brist eller tillgång i resultatet. Eriksson-Zetterquist & Ahrne (2015) menar på att det finns möjlighet att gå fram och tillbaka mellan analys och intervjuer, samt att man får ett tillfälle till att ställa följdfrågor under intervjun. Vi valde att intervjua förskollärarna först för att få en blick över hur de teoretiskt använder sig av olika verktyg i en konfliktsituation, för att sedan göra två observationer för att se hur de levererade i praktiken. En av intervjuens svaghet är att den ger en begränsad bild av hur pedagogerna hanterar konflikter vilket gör att vi fick komplettera med observationer. I både intervjuer och observationer finns det tolkningsproblem med vad ett uttalande egentligen betyder. Författarna menar på att man inte kan ta för givet att pedagogernas ageranden stämmer överens med deras resonemang, utan att man får se i deras handlingar om det stämmer överens med pedagogernas tidigare utsagor. Genom att observera två pedagoger i två olika konfliktsituationer kunde vi se hur de valde att hantera denna situation. På så vis medförs möjligheten för pedagogerna att kunna konfrontera sig själva i ny intervju efter det tagit del av det videoinspelade materialet.

3.8. Avslutning

För oss var det givet att använda oss av de tre metoderna då dessa gav oss möjlighet till att få fram en bredare helhetsbild då varje enskild metod ger bra inblick med varierat perspektiv. Intervjuerna tillåter oss att ta del av respektive informants tolkning kring hur konflikt mellan pedagog och barn ska hanteras. Genom videoobservationerna fick vi möjlighet att fånga hur konflikter mellan pedagog och barn hanteras i praktiken. Då videoobservationerna gav oss möjlighet att efter utförd observation samtala om dessa med de två medverkande förskollärarna. Här ville vi få syn på deras nya tolkning av det förhållningssätt dem uppvisar i videorna. Tack vare även forskarnas bidrag till denna studie fick vi syn på deras teoretiska tolkning om hur man kan hantera en sådan konfliktsituation. Vi har även valt att undersöka hur det sociokulturella perspektivet blir synligt i vårt insamlade material och hur man kan tolka att detta perspektiv kommer till uttryck i förskollärarnas förhållningssätt i en konflikthanteringssituation. Det sociokulturella perspektivet är intressant att analysera i denna undersökning då den var en gemensam nämnare som både forskare och förskollärare nämnde vid de olika intervjuerna som har en stor del i dagens pedagogik.

4. Teorier om konflikthantering i förskolan

I denna teoridel kommer vi att göra en mer fördjupad och kompletterande undersökning till den tidigare forskningen som vi skrivit fram. Vi har här tagit fasta på begrepp som vi anser är centrala när det kommer till att få inblick för vad som utgör en konflikt. Vi har även valt att undersöka hur det sociokulturella perspektivet influerar förskollärares strategier som de använder sig av när de själva hamnar i konflikt med barn.

4.1. Förskolans läroplan

I förskolan som grundar sig i demokrati ska barn ges utrymme för att påverka den verksamhet de befinner sig i samt i sitt eget lärande. Barns delaktighet kan därför ses som något centralt att utforma den dagliga verksamheten utefter för att ge utrymme för barn att påverka. Genom delaktighet kan demokratiska värderingar förstås. I interaktion med andra ges man möjlighet att ta del av att utveckla förståelse och kunskap kring andra människors värderingar (Skolverket, 2016). Läroplanen beskriver att ”vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder” (Skolverket, 2016, s. 4).

Som förskollärare ska arbeta med att göra barnen delaktiga i sitt förärvande av kunskap. Begreppet kunskap beskrivs av skolverket vara ett flertydigt begrepp som genom samspel med andra kan komma i uttryck genom förståelse, förtrogenhet, fakta och färdighet och att verksamheten då ska grunda sig utifrån barns erfarenhetsvärld (Skolverket, 2016). I läroplanen för förskolan står det skrivet att:

Arbetslaget ska visa respekt för individen och medverka till att det skapas ett demokratiskt klimat i förskolan, där samhörighet och ansvar kan utvecklas och där barnen får möjlighet att visa solidaritet, stimulera barnens samspel och hjälpa dem att bearbeta konflikter samt reda ut missförstånd, kompromissa och respektera varandra, lyfta fram och problematisera etiska dilemman och livsfrågor, göra barnen uppmärksamma på att människor kan ha olika attityder (Skolverket, 2016, s. 9).

Det är av vikt att barn får ta del av kunskap kring begreppet konflikt för att kunna skapa just förståelse, förtrogenhet, fakta och färdighet för konflikt då det är något man ständigt kommer möta på i olika sammanhang under hela livet.

4.2. Sociokulturellt perspektiv

Den ryske forskaren Lev Vygotskij anses som en anedd upphovsman till det sociokulturella perspektivet. Han ansåg att man lär sig i sociala sammanhang tillsammans med andra och ville undersöka vad som sker i relationen som uppstår mellan människor (Partanen, 2007). Den sociokulturella teorin innefattar en rad betydande begrepp såsom, språk, samspel, barns perspektiv och kommunikation. För att vi ska förstå hur lärarutbildningen är strukturerad utifrån det sociokulturella perspektivet så är det av betydelse att få med sig hur forskare presenterar detta teoretiska ramverk och vilket synsätt det finns kring hur man ska hantera konflikter och hur dessa stämmer överens med hur dagens utbildade förskollärare resonerar och agerar. Kommunikation är ett centralt begrepp som används som verktyg inom denna teori. Detta verktyg hjälper till i sociala sammanhang att förstå en konflikt och är en grund för handlingarna som kan vara användbara vid övergångar i förskolan.

I dessa samspel som sker mellan individer utvecklas de kunskaper som kan komma att påverka människors åsikter och åtgärder. Genom det samspel som finns mellan pedagog och barn kommer individerna att utveckla kunskaper om sig själva i en konfliktsituation. Våra erfarenheter, tankar och kommunikation utgör grunden för hur vi uppfattar vår omgivning och varandra. Det är i samspel med varandra som den sociokulturella teorin menar att barn utvecklas utifrån sina erfarenheter och genom den kommunikation de utövar (Säljö, 2000). Man ser här lärandet utifrån två olika nivåer, den ena är indikativ nivå där man poängterar de olika

fenomenen i barns omgivning genom att benämna dem, den andra nivån är symbolisk nivå där lärandet sker i det språkliga, symboliska samt en normativ och den etiskt grundade omgivningen. Det sociokulturella lärandet är situerat vilket menas med att om vi vill förstå varför barn agerar som de gör så måste vi titta på den plats där konflikterna äger rum, är rummet symboliskt eller socialt laddat? Det sociokulturella perspektivet trycker starkt på språkets grund i lärandet, som består av kategorier, klassificeringar och symboler som vi använder som grund för att vi ska förstå och göra oss delaktiga i det sociala livet (Johansson, 2012). Säljö, (2000) skriver att pedagogerna utgör en viktig grund i barnens utvecklingsprocess inom den sociokulturella teorin. Barnens lärande inträffar när de möter på nya konfliktsituationer och kopplar dessa till tidigare erfarenheter. Här är pedagogernas roll att vara ett stöd för barnen för att en lärandeprocess ska kunna ske hos barnet. Förskolans läroplan trycker på att "Barnen ska få möjligheter att utveckla sin förmåga att iakttä och reflektera. Förskolan ska vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens. Barnet ska också ha möjlighet att enskilt fördjupa sig i en fråga och söka svar och lösningar"(Skolverket, 2016, s. 6). Arbetslaget ska även "ge barn möjlighet att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankegångar med hjälp av ord, konkret material och bild samt estetiska och andra uttrycksformer" (Skolverket, 2016, s. 11). Forskare svarar på varför man vid Göteborgs Universitet utgår från det sociokulturella perspektivet i förskollärarytbildningen. Hakvoorts tolkning på detta var: "alla som jobbar på Göteborgs Universitet har detta synsätt". Pramling Samuelsson menar på att: "det är den teorin som är aktuell i dagens verksamheter och samhällen". Vår tolkning blir här att det sociokulturella perspektivet är i ropet då stor del av dagens forsknings resultat pekar på att barn lär sig genom kommunikation och interaktion i sociala sammanhang med andra. Då blir det naturligt att många forskare vid Göteborgs Universitet utgår från detta perspektiv.

4.3. Makt och Maktrelationer

Foucaults maktanalys genomsyras av en dubbelhet då det finns en spänning mellan att se makt som en aktivitet eller makt som en relation. Han menar att makt utövas samtidigt som den sker i ett växelspel av ojämlika och rörliga relationer. Alla sociala relationer består av makt, det är ett styrkeförhållande som kan bero på skillnader i kunskaper, erfarenheter, ålder och samhällsliga positioner (Hörnqvist, 2012).

Även om makt i många sammanhang är negativt laddat kan det även associeras till något användbart för att förmedla och bidra till en mer givande insats där man har möjlighet med sin kunskap och position kunna bidra till att främja samhället. Individer påverkas och påverkar omgivningen både medvetet och omedvetet runt omkring i olika omfattning baserat på rådande samhällsliga riktlinjer (Hellman, 2013). Detta kan resultera i att människor anpassar sig efter de riktlinjer som styr och kan utifrån detta ses som att individen handlar utifrån vad som anses vara rätt för att förebygga felaktigt agerande (Dolk, 2013). Dock kan makt även ses som ett verktyg till att främja konflikthanteringskunskap då det inte enbart används för att trycka ned någon annan och sätta sig själv i en övre position (Hellman, 2013). I socialpsykologisk betydelse ses makt som ett fenomen som sker mellan människor i sociala relationer kopplat till rollmönster där en person i gruppen ses ha en mer maktinnehavande roll. Makt finns både mellan olika grupper och inom en grupp. Den makt en lärare innehar kan synliggöras på olika

sätt. *Expertmakt* kan förklaras på så sätt att andra anser att en individ besitter mer kunskap än sig själv och litar på deras expertis. *Personlig makt* innebär att man ser upp till en person som man kan identifiera sig med eller beundrar som på så sätt kan utöva inflytande på andra. En tredje maktform som benämns *informationsmakt* är när man använder sig av logik, information samt argumentation för att utöva inflytande. *Legitim makt* har en person när andra anser att denne har inflytande hos gruppen som berättigas av en etablerad maktstruktur. Den inom gruppen som bär denna roll förväntas att fatta beslut och bestämma. *Belönande makt* innefattar att en person utlovar belöning för att få andra att göra det denne vill. Den sjätte maktformen är *tvångsmakt* som innebär bestraffning och hot för att uppnå de förväntningar man kräver av andras ageranden (Thornberg, 2013). Dale (1981) menar att en lärare alltid har auktoritet oavsett om man vill ha den eller ej, och menar att den ska ses som ett verktyg till att skapa goda kommunikationsmönster som är väl fungerande för att skapa en tillåtande atmosfär där alla ska få möjlighet till att delta och undvika att barnen blir nedtystade.

Granaths (2010) hämtade sin inspiration från Foucaults maktteori när hon beskrev makt och maktrelationer, Hörnqvist (2012) vidareutvecklar Foucaults syn på maktanalys vilket belyser tre utmärkande drag för alla maktrelationerna: ojämlika, omstridda och instabila. Maktrelationer är ojämlika då den ena parten (pedagogen) kan påverka den andra partens (barnet) och att barnet inte har samma påverkningsmöjlighet i samma utsträckning som pedagog. Detta leder till att pedagog blir överordnad och att barnet blir underordnad. Denna obalans tar sig i ursprung i den formella hierarkin och erfarenheter, allt som kan få en effekt på den andres beteende. Maktrelationer är även omstridda, konflikter är tillfällen som ständigt kan komma att närvara, de är en följd av den ojämlika fördelningen som finns i maktrelationer mellan pedagog och barn. När det finns en kamp mellan dessa parter skapas maktrelationer och konflikter kan återskapas då våra ojämlikheter kan då förlänga och sätta grunden för våra konfliktsituationer. Makten är instabil vars utgångspunkt är oviss beroende på de inblandade aktörernas handlingar och tillgångar. Maktbalansen kan påverkas om barnet väljer att göra motstånd då obalans kan uppstå i konflikten (Hörnqvist, 2012).

4.4. Konflikt

Termen konflikt betyder att det är en strid eller en kamp mellan olika parter när de inte är överens. En konflikt kan handla om att man har motstridiga idéer, intressen eller behov inom ett ämne som de andra parterna inte förstår eller uppfattar. En konflikt uppstår när en eller flera personer har olika önskemål som de inte är villiga att släppa på och upplever att andra hindrar dem från att bli tillfredsställda. Det är när dessa hinder kvarstår som en frustration uppstår hos den ena parten och som då gör att den känner sig tvungen till att agera på ett eller annat sätt mot den andre. Det är därför inte ovanligt att människor ser konflikter som något skrämmande och negativt, istället för något positivt som faktiskt kan ge oss en möjlighet till personlighetsutveckling inom konflikter. Det är här man kan lära sig att sätta sig in i den andre partens åsikter och tankar för att själv växa som person. Det som skrämmer personer med just ordet konflikt är att man saknar de rätta verktygen för hur man ska hantera dessa och då blir man osäker i sig själv, och vågar inte ta i en konfliktsituation. Man kan se en konflikt utifrån fyra olika dimensioner:

1. Verklig eller skenbar oförenlighet mellan intresse eller ändamål

2. Tron att parternas nuvarande anspråk inte kan tillgodoses samtidigt
3. En kamp om värderingar och anspråk på status, makt och resurser
4. Ett övergångsstadium i en kamp som eskalerar och blir allt mer destruktiv (Hakvoort, 2015, s. 32).

Alla dessa fyra kan man på ett eller annat sätt se och uppleva i förskolan, men man vet inte hur man ska resonera och agera i stundens hetta, utan man ser på ordet konflikt som något man ska förebygga.

4.5. Konflikthantering

I en konflikthantering är det viktigt att man plockar ut vad orden betyder, ordet konflikt har vi tagit upp ovan, men när man pratar om konflikthantering är det många som tror att just hantering och lösning betyder samma, här är det viktigt att belysa att så inte är fallet. Man kan förklara det som att alla konflikter som uppstår inte går att hitta en lösning på men alla konflikter går att hantera om man besitter de verktyg som behövs. Det är hur vi väljer att definiera ordet konflikt som avgör hur vi kommer till att agera när vi vill hantera den. Om man går in med inställningen att konflikter är svåra och dåliga så kommer hanteringen av dem att se annorlunda ut än om man istället ser dem som positiva, kraftfulla och uppbyggande. I Hakvoorts antologi *Konflikthantering – professionellt lärarskap* (2015) refererar författaren till Thomas Jordan (2006) som menar på att det finns tre olika ansatser för hur man ska hantera konflikter. Den första är den maktbaserade ansatsen som här ger ledaren (läraren) makten för hur konflikten ska kommas att lösas. Den andra är den rättighetsbaserade ansatsen här formuleras regler och rättigheter som kan komma att användas som stöd för hur man ska hantera konflikter. Dessa kan funka som skydd för den som är underordnad (barnet), man ges en möjlighet till att försvara sina rättigheter, dock är det inte lätt att sätta upp regler som kommer att passa alla parter. Den tredje ansatsen är den behovsbaserade som innebär att man ska föra ett samtal med den andra parten för att undersöka dennes intressen, behov och önskemål i konfliktsituationen (Hakvoort, 2015).

4.6. Kommunikation

Nu har vi gått igenom vad konflikter är och hur de kan utvecklas så nu behöver vi gå igenom de färdigheter som nuvarande och framtida lärare behöver för att kunna hantera de konflikter som uppstår i förskolans verksamhet. Det handlar om färdigheter som:

- Kommunikationskompetens
- Självsikt
- Empatisk förmåga
- Förståelse för hur man själv tänker och hur det egna tänkandet skiljer sig från andras, beroende på en mängd faktorer som ålder, kön, uppväxtförhållande, kulturarv etc.(Frieberg, 2015, s. 91).

Vid väl fungerande kommunikation mellan pedagog och barn underlättas hanteringen av konflikter. En konflikt uppstår inte ur tomma intet utan uppstår i möten mellan människor där

kommunikationen är bristfällig eller obefintlig. Kommunikation sker hela tiden, många gånger helt utan ord, även om de flesta tror att kommunikation sker till större del genom verbalt språk. Både konflikter och konflikthantering är oskiljaktigt förenade med kommunikation. Kommunikationskompetens är därför helt oundvikligt när det kommer till hur en lärare ska bemöta och hantera konflikter. I kommunikationskompetensen ingår det att man ska kunna:

- Aktivt lyssnande och även kunskap om vad som hindrar detta aktiva lyssnande
- Olikheter i kommunikationsstilar, vilket leder till ständiga missförstånd och bristande förtroende för andra människor
- Insikt om hur kommunikation används som manipulation, maktmedel och som härskartekniker, men också om hur sådant beteende kan bemötas (Friberg, 2015, s. 92).

Kommunikation sker även när vi inte tror att vi kommunicerar, när vi inte pratar med någon eller när vi osynliggör våra medparter, just detta osynliggörande av andra är ett starkt maktmissbruk och är tyvärr en av de vanligaste härskarteknikerna. Den kommunikationen som vi alla sysslar med dagligen är just kommunikation av vår sociala process vårt relationsverktyg, en bild av oss själva inför andra, en identitet (Friberg, 2015).

5. Resultatredovisning

Syftet med vår undersökning är att få syn på om det finns ett glapp mellan teori och praktik samt få syn på vilka konflikter det är som uppstår mellan förskollärare och barn och hur dessa hanteras i förskolan. Vi har därför valt att intervjua förskollärare på olika förskolor för att ta reda på hur förskollärare resonerar. Genom mindre videoobservationer ville vi få syn på hur pedagogerna agerar och om detta överensstämmer utifrån deras tidigare resonemang. Vi ville även undersöka genom intervju hur forskare tolkar rådande forskning samt Göteborgs Universitets förskollärarytbildnings förberedning av blivande förskollärare för att kunna hantera sådan typ av konfliktsituation. Detta kommer analyseras med valda begrepp och teorier för att vinna en större och bredare förståelse för både förskollärares och forskares syn på ämnet.

5.1. Vanliga sammanhang där konflikt uppstår

För att undersöka hur konflikter mellan pedagog-barn i förskolan hanteras av förskollärare valde vi inledningsvis att ta reda på när konflikter oftast tycks uppstå, för att sedan kunna ta reda på hur dessa situationer hanteras. Under intervjuerna med förskollärarna ställde vi frågan om vilka konfliktsituationer som uppstår i förskolan, som de själva skulle karaktärisera som en konflikt mellan sig och ett barn. De svar som framkom var:

”Även om man förbereder barnen så kan de vid övergång vara mitt uppe i en aktivitet och då ha svårt att bryta den när det behövs” – Frida.

”Övergångar, barnen får avbryta sina aktiviteter som dem inte alltid vill” – Malin.

”Det är situationerna med övergång som är det svåra, lite stressigare lägen man ska skynda sig till en ny aktivitet”- Saga.

”Vid övergångar sker konflikter, barn behöver förberedas mer inför avbrytande av aktivitet” – Karin.

Vid övergångarna uppstår konflikter när olika intressen och idéer inte överensstämmer. Hakvoort (2015) poängterar att dessa olika ståndpunkter blir ett hinder vid övergångar när båda parter har starka viljor. Dessa hinder skapar frustration hos de båda parterna vilket kan leda till att förskollärarna behöver inta auktoritär maktposition. I en sådan instabil maktrelation, menar Hörnqvist (2012), att man hamnar i obalans vilket beror på ojämlik påverkansförmåga där barnet inte ges möjlighet till att påverka i lika stor utsträckning som förskolläraren. Detta kan leda till att barnet skapar motstånd då hans rådande behov inte blir tillgodosett. Denna maktroll krävs vid styrda verksamhetsaktiviteter, exempelvis vid måltid och utgång, då förskollärarna är styrda av verksamhetens ramar. En av förskollärarna menar på att ”Vi är styrda av ramar och regler. Barnen behöver inte gilla det vi ska göra men de behöver få en förklaring”. Övergångar kan skapa stress hos förskollärarna då verksamheten har tidsramar som de måste följa, som då kan påverka det pedagogiska förhållningssättet och som då kan bidra till att hamna i affekt. Hejlskov Elvén (2014) förklarar att affekt innebär när en individ påverkas av andras sinnesstämning.

Förskollärarna Frida och Karin menar att barn behöver förberedas innan aktivitetsbyte, vilket stärks av Hejlskov Elvén (2014) som i sin forskning belyser att otillräcklig förberedelse för barn bidrar till mer konflikter inom förskolan. Författaren menar dock även att det i vissa fall trots att man förbereder barnen på avslut av en aktivitet med bestämd tidsangivelse kan detta ändå innebära att konflikt uppstår. Detta kan då bero på att barnet inte ser avslutet på sin aktivitet som naturligt (kan jämföras med att man under filmföreställning på bio avbryter mitt i och lämnar biosalongen). I denna tolkning framkommer det att även om barnet är förberett med tidsangivelse så kan inte konflikter alltid undvikas trots kommunikativa verktyg.

5.2. Hur hanterar förskollärare en konfliktsituation de har med barn

Under de sekvenser som spelades in när vi var med förskolan ute i skogen uppstod två konflikter mellan pedagog och barn vid två olika tillfällen. I den första situationen fryser barnet om händerna och önskar att få gå in då det är kallt ute. Då förskolan är ute i skogen och av praktiska skäl har svårigheter att gå in försöker förskollärarna nå en lösning bestående av en kompromiss. De båda förskollärarna använder olika förhållningssätt gentemot barnen när de försöker lösa konflikten. Detta kan illustreras av följande episoder:

Video 1

Lisa (3½ år) upplyser förskollärare A om hen fryser om händerna och vill gå in. A försöker värma barnet med sina händer. Förskollärarna försöker att ta på barnet sina vantar och barnet svarar:

Lisa: ”nej”, rycker undan sina händer och säger ”jag vill gå in”

A: ”Det är de vantar som finns för att hålla sig varm. Kom, ska vi gå bort och leka?”
De går gemensamt iväg till pedagog B som håller i en pågående lek.

A: ”B, vi undrar om vi får vara med och leka kycklingeleden?”

Lisa: "Nej jag vill inte, det är kallt. Jag vill gå in och värma mig lite"

B: "Du får ta på dig vantarna för nu är vi i skogen. Jag kan hjälpa dig att blåsa i vantarna lite så att de blir varma"

B blåser i vantarna och trär dem på barnets händer. Barnet gör motstånd och drar ur händerna ur vantarna.

Lisa: "Jag vill gå in"

B: "Då får du frysa om fingrarna, det är det alternativet som finns"

A vänder sig om till barnet och frågar:

A: "Vi kan fråga vilka som ska vara med och leka kycklingeleden"

Lisa går iväg från pedagogerna och de andra barnen och sätter sig på en stock.

Förskollärare B kommer fram till barnet.

B: "Vill du ha hjälp?"

Lisa: "Nej jag vill inte ha dem. Jag gillar inte dem"

B: "Vill du låna mina, vill du ha dem? Jag kan blåsa dem varma"

B sätter på sina vantar på barnets händer som barnet direkt tar av sig.

B: "Vill du inte ha dem heller? Då får du välja på att antingen vara kall eller ha på dig dina egna vantar. Vill du vara kall?"

Lisa: "Nej jag vill inte ha dem"

B: "Vill du vara med och leka leken då? Kom så går vi och leker"

Förskollärare B och barnet går över till den redan pågående leken. Lisa är med fysiskt i leken men är inte aktivt deltagande. Barnet uppvisar kroppsligt missnöje genom att sänka ner axlarna och titta ner i marken samtidigt som gråtliknande ljud hörs under lekens gång. Efter ett par minuter fokuserar B på barnet och skapar delaktighet genom att erbjuda barnet en styrande roll i leken.

B: "Hur ska kycklingarna komma?"

Lisa: "Baklänges"

B: "Ja, bra! Kolla vad dem kan"

I den första sekvens kan man se hur förskollärarna använder sig utav olika strategier för att komma fram till en lösning. De växlar roller med varandra för att försöka lösa konflikten som uppstått med barnet och försöker på så sätt komplettera varandras förhållningssätt för att komma fram till en strategi som barnet kan ta till sig. Det första händelseförloppet pågick under 6 minuter innan dom kom fram till en "lösning". Konflikten form av lösning blev när barnet fick bli delaktig i ansvaret, tillsammans med förskollärare B, till att skära upp frukter till de övriga barnen.

I den andra sekvensen var händelseförloppet betydligt kortare och konflikten löste sig på 2 minuter. Under denna observation så fryser även barnet Linus om sina händer. Liknande i situationen ovan så använder sig förskollärarna även här av olika strategier när de försöker nå

en lösning på konflikten. Barnet blev delaktig genom kommunikation där han fick tänka kring det problem han upplevde och fick själv sätta ord på hur konflikten kunde lösas.

Video 2

Under fruktstund ute i skogen, Linus (5 år) uppvisar också att han är kall om händerna.

Linus: "Jag fryser"

B: "Då får du ta på dig dina vantar"

Linus: "Jag vill inte"

A: "Ja jag håller med, det är kallt ute idag"

B: "Vi kanske skulle röra på oss lite så vi blir varma"

A: "Ska vi ta en joggingtur, är det någon som vill det"

De flesta barn inkl. Linus: "Nej"

Några Barn: "Ja, jag vill det"

A: "När man rör sig så blir man varm". Fler barn börjar ansluta sig till idén att röra på sig för att få upp värme.

Barn: "Jag vill springa så jag blir varmare"

B: "Man får börja med att ta på sig vantarna innan att man kan säga att man är kall"

Barnet gnider sina händer för att skapa friktions värme.

B: "Linus, titta på mig, vad har man vantarna till tror du?"

Linus: "För att man ska bli varm"

B: "Just det, prova"

Pelle: "Nu är jag varm när jag tog på mig mina vantar"

A: "Det kan vara gott att blåsa i sina vantar så att de blir varmare"

Linus blåser luft in i sina vantar och får hjälp att ta på sig dem.

I dessa båda sekvenser utspelas konflikter som uppstått när det blivit meningskiljaktigheter mellan pedagog och barn. Det strategiska förhållningssätt som förskollärarna innehar kan kopplas till Thomas Jordan (2006), som menar på att det finns en teori, vilken innehåller tre ansatser för hur man kan hantera konflikter. I empirin kan man se att förskollärare A och B till en början utövar den första maktbaserade ansatsen genom att bemöta barnet med enformig lösning på konflikten, en lösning som är anpassad efter verksamhetens rådande aktivitet. En annan strategi som båda förskollärarna använder sig av är den rättighetsbaserade ansatsen där de ger förklaring till varför vantarna behövs. Flickan ges här möjlighet till att framföra sin synpunkt på den alternativa konfliktlösningen som förskollärarna ger. Dock tillfredsställdes inte flickans behov och förskollärare A övergår till den tredje ansatsen som är behovsbaserad för att synliggöra flickans önskan på lösning. Då flickans lösning var att gå in, kunde inte denna uppfyllas. Detta då den gick emot verksamhetens styrda tidsram samt att man inte kunde finna

praktisk lösning då personaltätheten inte var tillräcklig. Detta skulle då resultera i att en förskollärare lämnats själv med 13 barn ute i skogen. Deras arbetssätt upprepar ett cirkulärt mönster då de varierar mellan de olika ansatserna vid strategibyte. Liknande arbetssätt användes vid konfliktsituationen med Linus. I den situationen fann de tillsammans lösning på problemet genom att utmana honom utifrån olika strategier.

Under tidigare avsnitt framkom det att förskollärare är styrda utav verksamhetens ramar. Förskollärare Anna menar på att ”Har vi pedagoger bestämt nått så får man förklara varför vi ska göra det”. Vår tolkning är att pedagogen menar att man måste sätta ord på varför barnet exempelvis måste avsluta sin aktivitet eller ta på sig sina vantar. Detta menar Ingrid Pramling Samuelsson är en viktig del i förskollärarens professionella förhållningssätt då man ska sätta ord på och förklara för ett barn, ”barnen förstår mer än vad man tror”, säger Ingrid. Utifrån detta kan man tolka att det är i kommunikationen mellan parterna som utvecklingen kommer att ske. Friberg (2015) menar på att en väl fungerande kommunikation underlättar situationer, men är ingen garanti för att konflikt kan undvikas helt. Förskolläraren Saga menar även att det handlar om ”vilken sinnesstämning man själv är i som pedagog”, vilket innefattar om man exempelvis är utvilad, har tålmod etc. Detta resulterar i att man har en god resurs till att hantera konflikter mer korrekt. Samtliga pedagoger och forskare som deltagit i intervju menar att konflikter uppstår när de olika parterna har olika önskemål och att då ingen av dessa parter är villig att ge efter för sina åsikter, vilket kan leda till att överenskommelse i konfliktsituationen blir svårt att nå. Som vi tidigare skrivit fram så menar Granath (2008) på att: ”konflikter finns, de går inte att välja bort, men att vi däremot kan välja hur vi väljer att hantera dessa”. I vår undersökning framkom det att förskollärare anser att konflikthantering inte är negativt laddat men att det däremot kan vara svårhanterade och att man som förskollärare kan komma att hamna i affekt. En konfliktsituation kan inte vänta utan är något man måste hantera direkt. Ibland kan man känna sig otillräcklig då hantering av en konfliktsituationens utgång inte alltid resulterar som man önskat. Det är då viktigt att återkoppla till barnet och berätta hur man kan ha hanterat situationen felaktigt.

5.3. Förskollärarnas tankar kring hur de önskar hantera konflikter

Vi valde att undersöka hur förskollärare resonerar kring hur de förhåller sig i en konfliktsituation som uppstått med ett barn. Detta är intressant att få syn på för att senare i uppsatsen undersöka om tankarna kring sitt förhållningssätt skiljer sig mot hur man som förskolepedagoger faktiskt agerar. I följande citat förklarar förskollärare hur de tänker kring sitt förhållningssätt i sådan typ av konfliktsituation:

”Barnet inte vill göra det som pedagogen vill, exempelvis gå ut eller äta, barnet sätter sig emot. Barnen behöver förberedas, ligga steget före, barnet testar sin relation till mig som pedagog en viktig del av barnets utveckling” – Saga.

”Att man reflekterar tillsammans efteråt både för sin egen del men även ihop med sina arbetskamrater, det är inte alltid man gör så som man hade velat göra eller tänkt utan man handlar i impuls. Vad är det som gör att det blir såhär?” – Saga.

”Helt ärligt, det beror lite på dagsformen, tyvärr, men jag tycker att om jag är lugn och tänker till om situationen innan så tycker jag att jag hanterar den bra. En konflikt är ju inte den andra lik så man får hela tiden, egen fantasi och inkänning, ganska mycket förståelse”- Malin.

”Upplyser barnen om hur hens agerande påverkar och kan upplevas av andra. Även förklara sitt eget agerande för att förklara för barnen varför man gjorde som man gjorde” – Karin.

”Det är viktigt att jag som pedagog kan erkänna för barnet att även jag gjort fel och gör fel ibland. Även förklara att man inte är arg längre utan om man då kan återgå till vänskap” – Frida.

I vår studie framkom det att förskollärare menar på att de formar strategier utifrån en gemensam plan för hur de ska förhålla sig i en konfliktsituation. Några av pedagogerna nämner att dessa strategier har arbetats fram då konfliktsituationer ofta förekommer med vissa barn, exempelvis att de är missnöjda med situationerna på förskolan. Förskollärare hanterar konflikter med hjälp av strategier i en handling. Med strategierna menar pedagogerna hur de ska förhålla sig och agera i en konflikt samt att gemensamma strategier är en trygghet att luta sig mot och att dessa olika strategier fungerar bra som komplement till varandra. Genom dessa strategier kan pedagogerna agera direkt i en konfliktsituation så att konflikten hanteras i rådande stund. Däremot menar förskollärarna att ingen konfliktsituation är den andra lik vilket gör att man kan behöva reflektera över sina valda strategier och vidareutveckla dessa för att kunna hantera konfliktsituationer på ett bra sätt som ger utrymme för lärande och utveckling.

I kommunikationen med barnet menar en förskollärare att man ska: ”Lägg tillbaka det på barnet, vad är det som händer? Låt barnet svara”. Detta kan man koppla till forskaren Ingrid Pramling Samuelsson som menar att vuxna måste förstå barnens livsvärld, vilket pedagogen här tillämpar i praktiken genom att låta barnet tala från sin synvinkel på konfliktsituationen. Här väljer pedagogen att använda sin maktposition genom att låta barnet få sin röst hörd, som förskolans läroplan menar att ”vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder” (Skolverket, 2016, s. 4). Under intervjuerna framgick det att pedagogerna upplever att konflikter kan vara både positivt och negativt men att utsagan kommer till uttryck beroende på hur man väljer att hantera och se på situationen. Maltén (1998) beskriver kommunikationen som ett villkor för att vi ska kunna överleva både socialt och fysiskt som människor, det är via kommunikationen som vi kan:

- Intellektuellt förmedla och motta information, göra omvärlden begriplig och meningsfull
- Emotionellt få utlopp för känslor, glädje och sorg, framgång och misslyckanden, ge uttryck för behov och personlighet
- Socialt känna oss sedda och uppskattade, komma nära varandra, upprätta och vidmakthålla relationer, övertala andra att handla som vi själva, utöva makt över andra (Maltén, 1998, s. 12).

Under intervjuerna framgick det att förskollärarna arbetar utifrån det sociokulturella perspektivet då man skapar en gemensam lärande plattform där alla ska bli delaktiga kring sitt eget lärande genom kommunikation och interaktion tillsammans med andra. Pedagogerna poängterar att deras språk till barnen är en viktig grund till kommunikationen, både den verbala men även den kroppsliga är av stor vikt när man kommunicerar med barn då man avkodar både verbalt och kroppsligt språk. Språket är därför en stor och viktig del för att människor ska kunna förmedla och uttrycka sig till andra. På så sätt kan information utbytas då vi ständigt är i behov av att ha kunskapen om att kunna förmedla till andra och ta del av utomståendes information.

5.4. Förskollärarnas reflektion kring sin konflikthantering när de ser videon

Förskollärarna som var delaktiga i videoobservationerna fick efteråt ta del av det inspelade materialet och i en ny intervju dela med sig om sina tankar kring sitt förhållningssätt de såg på videon. De båda förskollärarna som deltog fick möjlighet att uttala sig om det de såg på filmen. De såg då skillnad på hur de såg på situationen i given stund till skillnad från vad de såg när de tittade på videoinspelningarna.

”Jag själv upplevde inte att det var så lång tid där och då men nu i efterhand ser jag att det var väldigt långt för henne i hennes värld. Även om hon tillslut kom ur det så hade hon det för tufft för länge” – Saga.

”Jag kan känna nu i efterhand att kravet var lite högt och att vi borde gått tillbaka. Det var samtidigt hennes val att inte ta på sig vantarna, men hon förstår inte konsekvenserna av det för hon är för liten, det är svår avvägning” – Saga.

”Det är bäst att man försöker med olika strategier så gott man kan i lugn och ro och inte vara i affekt själv” – Malin.

”Men man får ge förslag och försöka känna in vad det är hon vill egentligen” – Malin.

I de två videoobservationer som utfördes blev det synligt att pedagogerna använde sig av tre olika strategier vid båda observations tillfällen. Vid intervju, innan videoobservationerna utfördes, framgick det hur pedagogerna resonera kring sitt eget förhållningssätt. Pedagoger Sagas kommentar efter att ha sett videomaterialet var: ”I efterhand kan jag känna att jag borde tagit upp henne i knät och kramat om henne, samtidigt kände jag då att jag behövde få igång henne då så att hon blir lite varm”. Detta menade även Ingrid Pramling Samuelsson att man borde göra när ett barn är i affekt, ”Ibland handlar det om att faktiskt hålla ett barn, som slänger, blir vansinnig, skriker och sparkar och visar att man finns där fast att barnet är argt. Man kanske inte kan prata med dom just då men så småningom lugnar de ner sig och då får man prata med dom om det. Att man förstår vad dom är ledsna för eller varför barnet blivit argt”. Däremot menar Hejlskov Elvén (2015) att om man håller fast ett barn kan det få motsatt effekt, att barnet då upplever sig instängd och inte får leva ut sina känslor.

Vår tolkning är att man få lyssna in barnet i rådande stund och avväga om den typen av kroppslig närhet blir accepterat av barnet. Detta för att inte göra etiska övertramp som kan kränka barnet, utan applicera principen om barnets självbestämmande. Som lärare har man en maktposition man måste förhålla sig till i given situation. Under intervju med de delaktiga förskollärarna, framgick det att reflektion skedde kring sitt förhållningssätt man under första intervjun svarade att man hade, gentemot det förhållningssätt man såg sig ha i videon. Vid situationen i den första observationen synliggjordes det att upplevelsen kring tidsaspekten vid konfliktsituationen skilde sig gentemot hur lång den var i realtid. Under situationen upplevde förskollärarna att deras strategier i konflikthanteringen var lyckade, i efterhand sågs det att situationen hade för höga krav på barnet och att konflikten då inte borde ha pågått så länge. Pedagoger Saga tolkar att barnet inte helt förstår konsekvenserna kring att inte ta på sig vantarna, men noterade att barnets fokus låg på att hon ville gå in. Vår tolkning blir utifrån pedagogens uttalanden att barnet och pedagogerna hade olika uppfattningar kring vad som var det underliggande problemet. Därav är det av vikt att känna och lyssna in barnet för att ta reda på hans underliggande drivkraft som ligger till grund för barnets önskan. Enligt Isbergsmetaforen behöver man ta reda på den omedvetna delen, som ”ligger under vattenytan”,

för att finna det problem som är till grund för konflikten för att lösning ska kunna nås (Friberg, 2015).

5.5. Synliggörande av det sociokulturella perspektivet

I intervjuerna ställde vi frågan om det finns något särskilt perspektiv eller teori, som man som förskollärare tar stöd utifrån när de resonerar kring hur sådan typ av konflikt hanteras. Denna fråga ställdes då vi ville se om de båda förskolornas arbetssätt skiljde sig åt då de är oberoende av varandra, eller om deras förhållningssätt skiljer sig åt.

”Sociokulturellt perspektiv, barn lär av varandra och av oss man påverkas hela vägen även om det inte har läst det men vi ser att dem lär sig av varandra, och förhåller sig till det” – Saga.

”Läroplanen givetvis, Vygotskij tycker jag är jättebra, det handlar mycket om att barn lär av barn att man lär sig att hantera det, visa och att barn är kompetenta och har man det i bakhuvudet så får man en annan förståelse. Vygotskij är mycket i läroplanen nu, tycker hans tankar är bra” – Malin.

”Jag tänker att vi jobbar utifrån det sociokulturella då man lär av varandra” – Karin.

”Jag tycker även att vi på avdelningen har liknande och utgår från samma förhållningssätt” – Frida.

Det sociokulturella perspektivet genomsyrar förskollärarnas arbetssätt. Man tar fasta på att man lär sig i sociala sammanhang igenom interaktion med andra. De lyfter perspektivet som en positiv grundsten i deras arbetssätt då man tillsammans med arbetslag och barn skapar en gemensam lärandemiljö där alla ska ges utrymme till delaktighet. Barnen ses som kompetenta till att kunna påverka och ges en stor roll i sitt eget lärande. Förskolans läroplan är uppbyggd på Vygotskijs tankar vilket är en anledning att applicera den sociokulturella teorin i verksamheterna. Under intervju med universitetsforskarna delgav de sina tankar kring varför det sociokulturella perspektivet har stor plats inom förskolans värld samt tolkning till varför Göteborgs Universitet lägger stort fokus vid perspektivet när de utformar utbildningen. Universitetsforskarnas tolkning var att stor del av dagens forskning tyder på att man lär sig i sociala sammanhang genom kommunikation och interaktion.

5.6. Hur menar forskarna att förskollärare ska hantera i en konflikt de har med barn

Då vår tolkning är att man som blivande förskollärare samt verksamma förskollärare tycks sakna verktyg till att hantera en konflikt som uppstått mellan sig själv och ett barn, ville vi ta reda på hur två forskare som arbetar på Göteborgs Universitet tänker kring hur man ska agera.

”Du behöver först ta reda på vad som är problemet sen hur man tar reda på vad det är för känslor, vilka lösningar som finns, sen välja en lösning och till sist göra en kompetensanalys” – Ilse Hakvoort.

”Socialpsykologiska tankar, ibland vill jag använda systemteoretisk tankar att se att allt hör ihop. Transformativa teorier - relationstänkande” – Ilse Hakvoort.

”Att man förstår vad dom är ledsna för eller varför barnet blivit argt” – Ingrid Pramling Samuelsson.

”Det måste ju vara det sociokulturella perspektivet med kommunikation och interaktion, att det är det som gäller i alla lägen, att kommunicera med barn” – Ingrid Pramling Samuelsson.

Förskolläraryrket förbereder studenter med bland annat verktyg kring konflikthantering, kommunikation och förhållningssätt gentemot enskilda barnet. ”Programmet gör inte alltid dessa länkar utan det ska ni göra själva” menade Ilse Hakvoort. Utbildningen ger nödvändiga komponenter till att hantera olika typer av situationer som kan uppstå i förskolan, men det är upp till varje blivande förskollärare att sammanlänka denna förvärvade kunskap för att kunna uppnå en god professionell roll. VFU:n (Verksamhetsförlagd utbildning) ger möjlighet för eleverna att applicera och förädla den kunskap de tar med sig från HFU (Högskoleförlagd utbildning). Isbergsmetaforen, som Ilse nämner i citatet ovan, kan användas som verktyg för att få syn på det presenterade problemet som finns på isbergets synliga del ovanför vattenytan. Den del av isberget som ligger under ytan är den dolda agendan och är den del som är viktigast att synliggöra för att komma fram till problemets underliggande orsak (Hakvoort, 2015). Ilse menar att med denna metafor kan man ta reda på det underliggande problemet för att finna hur man ska hantera konflikten och på så sätt kunna lösa den samt kunna göra en utvärdering kring konfliktens uppkomst och hantering av den. Ingrid menar även att man behöver ge barnet stöd och stöttning vid konflikthantering samtidigt som man lyssnar in och tar del av barns underliggande intresse i konflikten. Genom att utgå ifrån det sociokulturella perspektivet när man hanterar konflikter så ska man genom kommunikation tillåta båda parter att dela med sig av sina ståndpunkter. Barnet ses som subjektivt och blir delaktigt i konflikthanteringen. I interaktion med andra ges man möjlighet till att få syn på andras olikheter och skapa förståelse för dessa. Ilse menar att man genom att tillämpa flera perspektiv när man försöker förstå en konflikt kan bidra till att förtydliga vad det är som sker i situationen. Detta kan kopplas ihop till Hwang & Nilsson (2011) som menar att när det kommer till anpassning och utveckling kan man inte enbart utgå från ett perspektiv för att finna svar på vad som sker. Oftast behövs ett flertal teorier då olika teoretiska synvinklar behövs för att kunna förstå och förklara då ”perspektiven ger oss pusselbitar som tillsammans visar på ett mönster” (Hwang & Nilsson, 2011, s. 37).

5.7. Svårigheter i konflikthantering som förskollärarna möter och upplever i sin vardag och möjliga konflikter med aktuell forskning

För att en konfliktsituation mellan pedagog och barn ska ses som ett problem fann vi det relevant att undersöka vilka svårigheter förskollärare upplever när de hamnar i sådan situation. Därför ville vi ta fasta på vad det är som utgör att en sådan konflikt kan vara svårhanterlig.

”Vid svårare konflikter kan man känna att man inte riktigt räcker till och att man då kan ryckas med och kanske inte då hantera situationen som man skulle vilja önska att man gjorde” – Frida.

”Affekt smittar, om ett barn ropar högt så ropar man gärna lätt högt tillbaka, men jag vet att när man gör tvärtom så ger de effekt men när man känner att man inte klarar så är vi bra på att byta pedagog för att komma till en lösning i konflikten, det är bättre för alla” – Malin.

”Jag visar mina känslor, vi är inte heller mer än människor, man kan inte stänga av helt och hållet men däremot vara snabbare att be någon annan att ta över konflikten. Man måste få visa sina känslor så länge man förklarar dem” – Anna.

Utifrån intervjuvaren från förskollärarna tog vi fasta på att man i konflikt med barn kan komma att hamna i affekt. Ingrid Pramling Samuelsson menar att man som förskollärare ska undvika att hamna i affekt då man i sådant tillstånd inte når lösning på konflikten. Ilse kommenterar hur man kan hantera konflikten om man ändå skulle hamna i affekt: ”Även om man är i affekt, så har man inte rätt utan man kan ha fel, men någonting är viktigt för mig och de måste jag fundera på. Då behöver man prata av sig med sina kollegor för att få nya reflektioner, dock så tror jag inte dessa möjligheter finns i förskolan eller skolan”. Vår tolkning utifrån förskollärares och forskares olika synvinklar är att man som förskollärare anser att en svårighet är att inte hamna i affekt, samt att forskare menar på att man ska undvika att hamna i den sinnesstämningen. Neurofysiologen Giacomo Rizzolatti upptäckte under 90-talet att aktivitetsmönster som speglas i människors hjärnor, vilket innebär att när en person utför en handling som att exempelvis le så sker samma aktivitetsmönster hos de personer som mäter den leende som även kan resultera i att leendet även sker på deras läppar och inte enbart i hjärnans aktivitetsmönster. Precis som att man är lättare glad runt människor som är glada så blir man lättare arg kring en person som är arg. Människor är olika känsliga till att lyssna in andras känslor och har därför olika lätt att bli påverkad av andras känslotillstånd (Hejlskov Elvén, 2015). Forskaren Arne Maltén (1998) menar att det gäller att ta tag i en pågående konflikt. Man får vara uppmärksam på de varningsflaggor som konflikten kan uppvisa. Många upplever konflikter som något negativt och obehagligt, men att om man tillåter processen i en konfliktsituation så kommer man nå lärande och utveckling för barnet, samt deras relation till pedagogen utvecklas. Det är viktigt att få utlopp för sina känslor då detta kan bidra till att möte med framtida konflikter inte upplevs som negativa. Pedagogerna och forskarna som vi intervjuade poängterade att man ska sätta ord på alla sina känslor och inte endast när man är glad utan att man förklarar för barnet varför man exempelvis är arg. Grandelius (2006) menar på att barn behöver ta del av att det är okej att ha meningsskiljaktigheter, därav kan det vara lärorikt att se att även förskollärare kan vara oense. Genom detta kan barn få syn på att olika åsikter kan respekteras och därigenom hitta form för samarbete. Colnerud (2007) menar att man som pedagog kan inneha inre konflikter då de har många yttre påtryckningar som de försöker förhålla sig till. Vi tolkar detta på så vis att man som förskollärare äger en roll som ska anpassas till förskolans alla tänkbara och otänkbara situationer och att man inte alltid kan vara förberedd på vad som ska ske och vilka resultat som framkommer trots professionellt förhållningssätt.

Vår tolkning är att förskollärare använder sig av den konflikthanteringskunskap de innehar, som till stor del grundar sig i det sociokulturella perspektivet. De arbetar aktivt med att göra barnen delaktiga och lägger stor vikt vid kommunikationens värde. Det sociokulturella perspektivet kan ses som ett övergripande perspektiv som utgår ifrån kommunikation och interaktion med andra individer i sociala sammanhang. Att enbart använda sig av detta perspektiv kan vara svårtolkat för människor att arbeta utifrån, då det inte finns tillräckligt tydliga riktlinjer kring hur man ska hantera konfliktsituationer. Konfliktmodeller kan ses som ett komplement till det sociokulturella perspektivet för att lättare kunna hantera och förstå en pågående konfliktsituation. Hwang & Nilsson (2011) menar på att man behöver se en konfliktsituation utifrån olika perspektiv för att få en djupare förståelse för det som sker i integrationen mellan förskollärare och barn. Ingrid Pramling Samuelsson menar att man har en idealbild av barndom

och förskolan. Denna bild stämmer dock inte alltid överens med verkligheten men att det är bra att ha idealbilden att sträva mot för att skapa en bra verksamhet.

5.8. Alternativa teoretiska resurser och strategier för konflikthantering

Trots bra verktyg för konflikthantering kan rådande stund påverka hur konflikten artar sig vilket kan resultera i att man som förskollärare kan hamna i affekt. Att enbart utgå från enskilt perspektiv och/eller modell när man ska hantera konflikter kan vara otillräckligt då man vill finna förståelse för problemet och för att kunna hantera konflikten. Colnerud (2017) beskriver att förskollärare dagligen utsätts för inneboende motstridigheter då man ständigt ställs inför flera svåra val då de ska tillgodose olika intressen så som barns, kollegors, föräldrars, sina egna m.fl. Vems intresse ska hamna i främsta fokus? Enligt forskning så agerar förskollärare inte alltid utefter det som de själva tror skulle vara det bästa utan utefter andra vuxnas tycke.

Johnson & Johnson (2004) beskriver två anledningar till varför både lärare och elever ska arbeta och utveckla förmågor till konflikthantering i förskolan:

1. Då detta kan bidra till att skolan blir en tryggare miljö att vistas i och som upplevs som säker där elever ges mer tid till att socialisera och skapa relationer till varandra samt att mer tid på skolarbete skapas.
2. För att bidra med kompetens kring konflikthantering för att kunna handla ett konstruktivt sätt som genomsyrar hela livet vilket är av vikt då man ständigt kommer komma i kontakt med konflikter.

Att arbeta med konflikthantering ska inte enbart ses som ett sätt att förebygga konflikter utan även som så att när man kommer i kontakt med en konflikt kunna agera på ett sätt som inte är destruktivt. Med hjälp av det pedagogiska programmet TSP (Teaching Students to be Peacemakers) kan man utbilda barn att genom integrativa och konstruktiva förhandlingar hantera uppstådda konflikter. Man får även ta del av kunskap hur man kan medla mellan andra som befinner sig i en konfliktsituation. Programmet har sin startpunkt där lärare beskriver vad konflikt kan innebära och hur de kan påverkas utifrån attityder samt hur situationen hanteras. Man behöver även synliggöra värdet av en konflikt och konfliktlösningar som är konstruktiva. När man skapar övningar för att vinna lärdom kring konflikthantering ska dessa utformas på ett sätt som inte skapar konkurrens mellan barnen. Övningarna ska formas utifrån barns mognad och ålder. Att arbeta i mindre grupper med barn på närliggande nivåer kan vara av fördel. Exempel på övning kan vara att förskollärarna utformar en teaterföreställning på sådant vis så att barnen kan få ta del av olika typer av konflikter samt konflikthantering vilka inbjuder till samtal efter föreställningen men även under föreställningens gång. En av föreställningarna kan vara en situation där konfliktlösningen är mindre lyckad, medan den andra kan med barnens hjälp uppvisa en situation som blir mer lyckad.

Utvärdering av PTS programmet som utförts med barn från förskolan upp till gymnasiet visar att de som deltagit uppvisar kunskap kring att kunna hantera, förmedla och förhandla i både konflikter där de själva deltar och även uppvisar medlingskunskap i andras konflikter. Detta kan dock bidra till att känslor trängs undan då fokus ligger på att lösa konflikten på ett konstruktivt sätt. Därför är det av vikt att vara uppmärksam och lyhörd gentemot de känslor som väckts och fånga upp dessa känslor och lyfta fram och reflektera kring dessa för att skapa

förståelse för de inblandade (Thornberg, 2013). Läroplanen belyser att ”leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande ska prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter” (Skolverket, 2016, s. 6). Genom att på ett lekfullt sätt konstruera konfliktsituationer kan ett lustfyllt lärande kring att sätta sig in i annan individs livsvärld och känslor. Även skapa förståelse för att meningsskiljaktighet ständigt är närvarande och hur man på ett konstruktivt sätt kan hantera en uppstådd situation samt att då inte förvisa känslor utan samtala om dessa och skapa förståelse för varandra. Den representerade teaterformen kan ses som ett alternativt kommunikationsverktyg som man kan använda sig av för att upplysa kring begreppet konflikt och konflikthantering, då denna alternativa uttrycksform kan synliggöra ett problem där barnen blir delaktiga till att finna möjlig hantering av konflikt. I förskolans läroplan står det att ”Förskolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa” (Skolverket, 2016, s. 5). Det är av vikt att barn tillåts vara delaktiga samt vinna kunskap och erfarenheter kring den kultur de är en del av. Vid lärandeprocess ska den ta sin utgångspunkt utifrån varje enskild individs intresse och förutsättningar. Intresse har stor betydelse för att kunskapen ska vinnas och är därav ett av förskolans viktigaste utgångspunkt för att uppnå läroplansmålen (Aasebø & Melhuus, 2007).

6. Avslutande reflektion och förslag

Det verkar inte finnas någon specifik teori för konflikthantering som man kan ta hjälp av när man ska agera i en pågående konflikt mellan sig själv som förskollärare och ett barn. Idag får verksamma förskollärare sammanlänka sina förvärvade kunskaper för att komma fram till olika strategier de kan använda sig av. Dock kan det vara ett problem att veta hur man ska hantera situationen när man hamnat i affekt. Därav menar vi att man som förskollärare behöver förberedas för hur man ska tänka och agera när man väl hamnat i affekt, eller strax innan när man är på väg in i affekten. Colnerud (2017) menar att man som lärare kan ha nytta av att få öva på sina egna känslomässiga reaktioner då man inte alltid är medveten kring hur man kan agera i olika typer av konfliktsituationer. Under tidigare rubrik påpekar vi att man kan behöva utgå ifrån olika teorier och strategier för att möjligen nå bättre hanteringsmöjligheter som skapar tydligare förståelser för det som sker i en konflikt. Att utbildningen till största del utgår ifrån det sociokulturella perspektivet tolkar vi grundar sig i att pedagogisk forskning idag utgår mycket från detta perspektiv då forskningsresultat visar att lärande sker i kommunikation och integration med andra samt att läroplanen bygger på Vygotskijs tankar. De verktyg som förskollärarna, som deltagit i vår studie, tillämpar i praktiken är hämtade ifrån detta perspektiv då de lägger stor vikt i att göra barn delaktiga genom att tillsammans kommunicera kring rådande fenomen, på så vis lär man sig i samspel med andra. Konflikters uppkomst i förskolan kan uppkomma i mångfald av situationer som ofta grundar sig i meningsskiljaktighet. Som förskollärare ska man, enligt Hakvoort, applicera en förebilds roll som visar på hur man ska

hantera en konflikt för att finna lösning: ”Vi behöver vara en förebild för barnen i en konflikt, visa hur man kan göra, lära dem att hantera sina egna konflikter”.

Dock som vi tidigare har skrivit fram så är det sociokulturella perspektivet otydligt och svårtolkat kring hur man ska hantera konkreta konfliktsituationer. Vår tolkning är att förskollärare i konflikthantering byter strategier för att hitta en mer anpassad lösning som passar både barn och verksamhet. Barn lär sig inte enbart utav det vi förmedlar med ord, barn gör även som vuxna gör. Därför måste förskollärare våga visa sina känslor och förklara vid lämpligt tillfälle varför man kanske kom i affekt eller reagerade samt agerade som man gjorde. Om vi enbart ger barnen direktiv i konfliktsituation kan barnen komma att göra likadant när de blir delaktiga i uppstådd konfliktsituation. Att som förskollärare ha kunskap kring hur ens egna reaktioner påverkar en själv och kan påverka andra, samt hur de kan komma till känna i samband med olika situationer, kan vara bidrag till att skapa förståelse för varför man reagerade och agerade som man gjorde. Om man har den typen av förståelse kring sina egna reaktioner tror vi kan skapa en bra grund för att kunna vidarebefordra detta till den man är i konflikt med för att kunna reda ut, antingen i given stund eller i efterhand, för att delge nödvändig information för att den andra parten ska ha möjlighet till att vinna förståelse. Hakvoort menar på att ”Barn gör samma som vi, om vi säger att jag har rätt och du har fel så kommer barnet att göra samma. Viktigt att säga till barnen att förut var jag stressad och då gjorde jag såhär men nu är jag inte stressad, det finns andra möjligheter”. Därför är det av vikt att vara en god förebild så att barn i framtida konflikthanteringar kan skapa förståelse för varandra när en konfliktsituation uppstått. Utifrån den tidigare forskning vi tagit del av behöver man som förskollärare ha kunskaper kring hur maktrelationer ser ut och fungerar för att kunna se och förstå den position man innehar som förskollärare i en konfliktsituation med barn. Förskollärarna tillämpar strategier vid konflikthantering som de vidareutvecklar genom fortbildning och i diskussion med arbetslaget. Man behöver även förmedla till barn att man behöver acceptera andra individers meningsskiljaktigheter för att på så sätt kunna diskutera vidare för att kunna nå en lösning på konflikten. För att förstå en konfliktsprocess behöver man ta del av att den omfattas av olika fenomen såsom känslor och beteenden. Relation och uppfattningsförmåga utgör en stor del av en konflikts utsaga. Under pågående konfliktsituation behöver man även få syn på sina, samt motpartens konflikthanteringslägen för att möjligen undvika eskalering av konflikten.

Vi har under vår förskollärarytbildning vid Göteborgs Universitet kommit fram till att de förskollärare vi intervjuat och observerat saknar en fördjupad kunskap kring hur de ska agera när de är en aktiv deltagare i en konfliktsituation med barn. Under vår litteratursökning fann vi Bo Hejlskov Elvéns bok ”Beteende problem i skolan” som skulle kunna vara ett komplement till Göteborgs Universitets befintliga kurslitteraturlista då den tar upp relevant information som vi anser sammanlänkar de olika teoretiska kunskaperna med det praktiska man tar till sig uti verksamheterna. Boken hanterar hur förskollärare kan agera i olika utmanande konfliktsituationer med barn. De metoder som belyses beskriver hur man som förskollärare kan arbeta i lågaffektivt bemötande mot barn samt att arbeta mot att ställa rimliga krav på barn i rådande situation med hjälp av konkreta handlingsplaner. Författaren har även skrivit en ny bok som heter ”Beteende problem i förskolan”, dock har vi inte själva kunnat ta del av denna bok då den är nyskriven och på grund av tidsbrist hann vi inte att få tag i denna. Vi tror att denna bok kan vara intressant att kolla upp då vi tror att det är en användbar litteratur i utbildningen

som blivande förskollärare kan ta del av för att vinna fördjupad kunskap kring hur man kan agera i en konflikt man själv är aktiv i.

Referenslista

- Aasebø, T. S., & Melhuus, E.C. (2007). *Rum för barn - rum för kunskap - Kropp, kön, vänskap och medier som pedagogiska utmaningar*. Stockholm: Liber AB.
- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsatts med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber AB.
- Björndal, C. R. P. (2005). *Det värderande ögat - observation, värdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber AB.
- Colnerud, G. (2017). *Lärarkets etik och värdepedagogiska praktik*. Stockholm: Liber AB.
- Dale, E. L. (1981). *Vad är uppfostran?*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Dalen, M. (2015). *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups.
- Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn - Makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm: Ordfront förlag.
- Eidevald, C. (2015). Videoobservationer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 114-125). Stockholm: Liber AB.
- Emilson, A. (2008). *Det önskvärda barnet - fostran uttryckt i vardagliga kommunikationshandlingar mellan lärare och barn i förskolan*. (Licentiat uppsats, Göteborg studies in educational sciences, 268). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/18224/1/gupea_2077_18224_1.pdf
- Eriksson-Zetterquist, U., & Ahrne, G. (2015). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34-53). Stockholm: Liber AB.
- Faldalen, S. (2010). Människors mål kan vara oförenliga utan att de själva är det. I M. Palm (Red.), *Låt oss tvista igen! – om konflikthanteringen i förskola och skola* (s. 51-63). Stockholm: Författarna och Lärarförbundets Förlag.
- Friberg, B. (2015). Centrala färdigheter. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red.), *Konflikthantering i professionellt lärarskap* (s. 91-129). Malmö: Gleerups.
- Granath, G. (2008, november). Konflikt, passion och kollision. *Pedagogiska Magasinet*, 4. Tillgänglig: <http://blogg.lararnasnyheter.se/pdf/pm-teman/2008-4.pdf>
- Granath, G. (2008). *Milda makter! - Utvecklingssamtal och loggböcker som disciplinerings tekniker* (Licentiat uppsats, Göteborgs studies in educational sciences, 263). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis. Tillgänglig: https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/10128/1/gupea_2077_10128_1.pdf
- Grandelius, B. (1999). *Att sätta gränser – ett villkor för växande*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Hakvoort, I. (2015). Skolans uppdrag och konflikthantering. I I. Hakvoort & B. Friberg (Red.), *Konflikthantering i professionellt lärarskap* (s. 21-56). Malmö: Gleerups.
- Hejlskov Elvén, B. (2014). *Beteende problem i skolan*. Stockholm: Natur och Kultur.

- Hellman, A. (2013). *Vardagsliv på förskolan ur ett normkritiskt perspektiv*. (1. uppl.) Stockholm: Liber AB.
- Hwang, P., & Nilsson, B. (2011). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Hörnqvist, M. (2012). *En annan Foucault: maktens problematik*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Johansson, T. (2012). *Den lärande människan - Utveckling lärande socialisation*. Malmö: Liber AB.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2004). Implementing the "Teaching students to be peacemakers program". *Theory into Practice*, 43, 68-79. doi: 10.1207/s15430421tip4301_9
- Jordan, T. (2006). *Att hantera och förebygga konflikter på arbetsplatsen*. Stockholm lärarförbundet.
- Maltén, A. (1998). *Kommunikation och konflikthantering – en introduktion*. Lund: Studentlitteratur.
- Palm, I. (2010). ... och alla krig var slut. I I. Palm (Red.), *Låt oss tvista igen! – om konflikthanteringen i förskola och skola* (s. 45-50). Stockholm: Lärarförbundets Förlag.
- Partanen, P. (2007). *Från Vygotskij till lärande samtal*. Stockholm: Sanoma Utbildning AB.
- Pondy, L. R. (1967). Organizational conflict: Concepts and models. *Administrative Science Quarterly*, 12, 296-320. doi: 10.2307/2391553
- Thomas, K. W. (2017). Conflict and Conflict Management: Reflections and Update. *Journal of organizational behavior*, 13, 265-274.
- Thornberg, R. (2013). *Det sociala livet i skolan – Socialpsykologi för lärare*. Stockholm: Liber AB.
- Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.
- Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken- Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.
- Skolverket. (2016). *Läroplanen för förskolan*. Lpfö98. Reviderad 2016. Stockholm: Fritzes. www.skolverket.se

Bilagor

Bilaga 1

Intervju med Saga.

Hur länge har du arbetat på förskolan?

6 år, mammaledig 1 år.

När avslutade du din utbildning och vart?

2010 Trollhättan

Vilka situationer uppstår i förskolan, som du själv skulle karakterisera som en konflikt mellan dig som pedagog och barn?

Meningsskiljaktighet, övergångar, barnen får avbryta sina aktiviteter vilket dem inte alltid vill.

Hur hanteras konflikterna av de enskilda pedagogerna?

Barnet inte vill göra det som pedagogen vill exempelvis gå ut eller äta, barnet sätter sig emot. Barnen behöver förberedas, ligga steget före, barnet testat sin relation till mig som pedagog en viktig del av barnets utveckling.

Upplever du som pedagog att det går bra att hantera de konflikter som uppstår?

Jag försöker ge barnet mer tid, avleda barnet, skoja till de, ibland sätta hårt mot hårt och säga att vi ska gå ut nu. Barnet får ta konsekvenser att vill du inte detta så får du sitta där, barnet får inte greja med det de vill utan tänka igenom situationen (Sista skedet). För det mesta går det bra, men det beror på hur mycket man har omkring sig är det flera konflikter på samma gång. Handlar vilka man arbetar med och i vilken sinnesstämning man själv är i som pedagog. Om man själv är utvilad har tålamod, den resurs som behövs för att orka med och hantera konflikterna. Man kan ha ett vist utrymme men ibland har man sämre tålamod.

Finns det någon särskilt perspektiv eller någon särskild teori, som du som pedagog känner att du tar stöd från när du resonerar kring hur konflikter kan hanteras?

Nja, beror på vilken sinnesstämning man går in med som pedagog. Att man inte ska bli upprörd, att man inte går in i den arga känslan som barnet har, att man inte smittas av den affekten utan behåller sin sinnesro. Man är i en väldig maktposition som lärare och man påverkar barnen mycket i hur man själv betar sig och om man själv håller sig lugn och är positiv, trygg eller om man själv brusar upp och vi smittas av den energin som barnen har, vilket är väldigt lätt att göra (kan det vara) viktigt att man diskuterar detta i arbetsgruppen hur man gör vilket förhållningssätt man ska ha. Att man som pedagog hela tiden fortsätter att få möjlighet till kompetensutveckling, för man behöver verktyg för att kunna tänka till lite ibland, alla barn är olika och behöver olika saker. Vi försöker diskutera fram hur vi ska bemöta ett barn med särskilt stöd, för att vi ska ha ett likvärdigt arbetssätt gentemot barnet. Vissa pedagoger fungerar bättre med olika barn, personkemin behöver stämma. Sociokulturellt perspektiv, barn lär av varandra och av oss man påverkas hela vägen även om det inte har läst det men vi ser att dem lär sig av varandra, och förhåller sig till det. Försöka ligga steget före, fokusera och ta del av lärandet och det vi vill, det är ett koncept.

Sagas egna reflektioner:

Att man reflekterar tillsammans efteråt både för sin egen del men även ihop med sina arbetskamrater, det är inte alltid man gör så som man hade velat göra eller tänkt utan man handlar i impuls. Vad är det som gör att det blir såhär?

Bilaga 2

Intervju med Malin.

Hur länge har du arbetat på förskolan?

2 år. September 2015.

När avslutade du din utbildning och vart?

December 1979 i Borås.

Vilka situationer uppstår i förskolan, som du själv skulle karakterisera som en konflikt mellan dig som pedagog och barn?

Övergångarna, exempel: matsituationer, in och utgång, byte av aktivitet. Det handlar om oss som pedagoger att förebygga så det inte ska bli konflikter. Man kan inte hinna alltid att vara ett steg före då skulle man behöva ha ögon och öron i nacken. Det är situationerna med övergång som är det svåra, lite stressigare lägen man ska skynda sig till en ny aktivitet. Varför: beror många gånger på oss vuxna för att vi har bestämt någonting som vi vill göra, barnen håller på med någonting som dem vill göra och vi som pedagoger tar över. Vi känner inte in tillräckligt, det funkar inte alltid att göra det, verksamheten måste rulla på vi kan inte vänta på "Kalle" när vi ska gå och äta utan då får man säga nu får du komma. Men ofta beror det på oss att vi inte har tillräckligt med framförhållning, då borde vi ha styrt upp, nu kan du greja här i 5 minuter till sen kommer jag och säger att nu får du plocka undan för att vi ska till nästa aktivitet. Man kan inte skylla på barnen. Varför tror du då inte att man inte säger till barnen i tid? Tror de beror på en kultur, att det inte är igenompratad tillräckligt i arbetslaget, att man kanske inte har bestämt att vi gör så, någon kanske gör och den andra inte och då är klart lär sig barnen det, vi måste vara samma för att barnen ska veta vad som förväntas av dem. Vi måste vara konsekventa.

Hur hanteras konflikterna av de enskilda pedagogerna?

Helt ärligt, det beror lite på dagsformen, tyvärr, men är jag tycker att om jag är lugn och tänker till om situationen innan så tycker jag att jag hanterar den bra. En konflikt är ju inte den andra lik så man får hela tiden, egen fantasi och inkänning, ganska mycket förståelse. Är det lätt att ryckas med om ett barn visar ett argt beteende?: ja affekt smittar, om ett barn ropar högt så ropar man gärna lätt högt tillbaka, men jag vet att när man gör tvärtom så ger de effekt men när man känner att man inte klarar så är vi bra på att byta pedagog för att komma till en lösning i konflikten, det är bättre för alla. Vi hanterar på olika sätt beroende på hur man är själv, Hur gör jag?

Upplever du som pedagog att det går bra att hantera de konflikter som uppstår?

För det mesta går det bra men de beror på hur ett barn är även om de beror mycket på oss vuxna så är det ändå barnen som ska tolka det jag säger och gör, vad dem har för förståelse för vad som händer, deras egen roll i situationen. Man behöver hela tiden prata om det för att situationerna ska lösas på bästa sätt.

Finns det någon särskilt perspektiv eller någon särskild teori, som du som pedagog känner att du tar stöd från när du resonerar kring hur konflikter kan hanteras?

Läroplanen givetvis, Vygotskij tycker jag är jättebra, det handlar mycket om att barn lär av barn att man lär sig att hantera det, visa och att barn är kompetenta och har man det i bakhuvudet så får man en annan förståelse. Vygotskij är mycket i läroplanen nu, tycker hans tankar är bra. Har ni något gemensamt förhållningssätt: Tänker på att vi ska förebygga, att vi använder tummen upp för att förstärka det positiva, då kanske konflikterna minskar när man förstärker det positiva och förminskar det negativa.

Bilaga 3

Intervju med Anna.

Hur länge har du arbetat på förskolan?

6 år och 2 månader.

När avslutade du din utbildning och vart?

GU, 1998 januari.

Vilka situationer uppstår i förskolan, som du själv skulle karakterisera som en konflikt mellan dig som pedagog och barn?

Det är med kläder, av och påklädning, alltid vid övergångar är ju den stora konflikten man har med barn, dem är uppe i någonting och dem vill inte bryta, men då måste dem bryta. Här är det mycket kläder, (UR och Skur). Vi får ta diskussioner om vad barnen ska ha på sin under förskolan en diskussion som föräldrarna inte orkar ta på morgonen hemma, då hamnar vi i ett andra led. Och när man ska bryta för in och utgång först så vill dem inte gå ut sen vill dem inte gå in – övergångar, barnen är inte färdiga. Vi har tider att rätta oss efter det kommer vi aldrig undan, det är här konflikter uppstår alla barn har inte svårt med detta men några barn och oftast samma barn. Vissa barn kan man ha en konflikt med från det att dem kommer till lunch medan andra finner sig i vad som ska hända. ÖVERGÅNGAR ett kapitel för sig!

Hur hanteras konflikterna av de enskilda pedagogerna?

Varför: Har vi pedagoger bestämt nått så får man förklara varför vi ska göra det. Man kan inte bara säga att vi har bestämt de utan vi är en ur och skur förskola, hur låter det? Vi är ute. Ibland kan man få vara inne om möjligheten finns. Vi är styrda av ramar och regler. Barnen behöver inte gilla det vi ska göra men de behöver få en förklaring.

Upplever du som pedagog att det går bra att hantera de konflikter som uppstår?

Ja det tycker jag, oftast lyssnar dem, man får vänta ut barnen. Tror på förklara och fortsätta, antingen får du lämna dem en stund och låta dem skrika för att dem inte tar in det du säger eller det du vill eller jag kan inte hjälpa dig när du skriker jag vill veta vad du vill. Då går jag och då får man oftast en reaktion, vad är det som är fel och då får man oftast en förklaring vad det är som är fel och vad dem vill. Jag tror på kommunikation barnen måste kunna sätta ord eller uttrycka sig på vad dem vill för att jag ska kunna hjälpa dem. Bryt, nytta med en annan pedagog som kan komma in med nya idéer, annars kanske man håller på i en timme och det är ingen som vinner på det.

Spelar dagsformen någon roll?

Absolut, det beror på hur långt tålamod jag har. Jag visar mina känslor, vi är inte heller mer än människor, man kan inte stänga av helt och hållet men däremot vara snabbare att be någon annan att ta över konflikten. Man måste få visa sina känslor så länge man förklarar dem. Barnen ser ju att jag är arg så då kan man lika gärna förklara det för dem så de förstår varför jag är arg. Bekräfta barnens känslor i en konflikt. Kanske inte är innebörden av det jag säger som är det viktiga utan hur jag säger det! Tidsbrist! Ibland kan 1 minut räcka för att lösa en konflikt. Använder tonläget för att visa barnen vad jag menar. Ibland kanske man skriker till på impuls

för att rädda en situation som håller på att gå överstyr. Vi använder ordet STOPP inte så mycket nej, teori och praktik fungerar inte. Lägg tillbaka det på barnet, vad är det som händer? Låta barnen svara. Gemensamt förhållningssätt: vi har pratat väldigt mycket, man kan behöva sitta eller vara nära visa barn mer och då sköter dem andra pedagogerna resten. Prova prova prova.

Finns det någon särskilt perspektiv eller någon särskild teori, som du som pedagog känner att du tar stöd från när du resonerar kring hur konflikter kan hanteras?

Nej, vi har inte läst någon specifik teori. Har använt oss av bildstöd, för att kunna ligga steget före. Vi är olika med att förbereda barnen på att snart måste vi bryta aktiviteten.

Bilaga 4

Intervju med Karin.

Hur länge har du arbetat på förskolan?

Januari 2015.

När avslutade du din utbildning och vart?

Januari 2014 Göteborgs Universitet.

Vilka situationer uppstår i förskolan, som du själv skulle karakterisera som en konflikt mellan dig som pedagog och barn?

När barnen ska gå ut, vem vilka det är som ska gå ut. Där det hela tiden är förhandlingar, där vissa har problem med det och behöver struktur kring vilken grupp som går ut. Anpassar och gör undantag utifrån enskild individ. Vilken stöttning hen behöver för att kunna gå ut. Upplever att det är stökigt i hallen och att konflikter då kan uppstå när det blir lite mycket runt omkring och då anpassa för varje barn för att de ska gå ut. Största konflikterna sker just under höst och vinter när man ska ha mycket kläder, sommaren då vill alla gå ut. Vid övrig tid på året sker inte så mycket konflikter mellan pedagog och barn utan mestadels mellan barn-barn. Jag råkade vid ett tillfälle söla mjölk på en flicka och hon blev då väldigt arg på mig och lämnade matbordet. Jag fick då gå efter och förklara att det inte var meningen att söla mjölk på henne utan att det var en olyckshändelse och då ge en förklaring som fick henne att reflektera kring det som skedde. Vid övergångar sker konflikter, barn behöver förberedas mer inför avbrytande av aktivitet. Barn tycker nog vi är tråkiga som kommer och säger att de ska göra något annat så de behöver nog mer förberedelser inför en brytning. Ha en tydlig förberedelse för att inte verksamheten ska upplevas som rörig för barnen.

Hur hanteras konflikterna av de enskilda pedagogerna?

Man pratar med barnen eller det barnet det gäller och tar barnet åt sidan, och inte i storgrupp för att det inte ska bli en kränkning att man skäller på det barnet inför alla andra. Upplýser barnen om hur hens agerande påverkar och kan upplevas av andra. Även förklara sitt eget agerande för att förklara för barnen varför man gjorde som man gjorde. Man försöker se varje barn, sen känner man inte alltid att man räcker till. Tysta barn utmärker sig kanske inte alltid när de upplever en konflikt utan då får man gå fram till dom och fråga hur de upplevde en situation. Barn behöver bekräftelse och närhet under en konflikt.

Upplever du som pedagog att det går bra att hantera de konflikter som uppstår?

Jag upplever inte konflikter som jobbigt, utan det är något man måste ta tag i direkt. Man säger förlåt även som pedagog om man gjort något. Man ska ta hänsyn till barnens känslor så att alla känner sig sedda och trygga.

Finns det någon särskilt perspektiv eller någon särskild teori, som du som pedagog känner att du tar stöd från när du resonerar kring hur konflikter kan hanteras?

Jag tänker att vi jobbar utifrån det sociokulturella då man lär av varandra.

Karins reflektioner: Att man tänker på förhållningssättet mellan pedagog och barn. Hur man bryter ett dåligt förhållningssätt och tänker på att makt sitter i väggarna. Det är därför viktigt hur man förmedlar sitt budskap.

Bilaga 5

Intervju med Frida.

Hur länge har du arbetat på förskolan?

Från 2006.

När avslutade du din utbildning och vart?

1994 december, På Lärarhögskolan i Mölndal.

Vilka situationer uppstår i förskolan, som du själv skulle karakterisera som en konflikt mellan dig som pedagog och barn?

Jag tänker att vi har mycket konflikter kring det mesta och det finns många orsaker till varför det uppstår. Dels att det finns barn med direkta svårigheter och problematik, vid övergång eller att man inte vill. Sen finns det barn som är vana att bestämma hemma, dem blir det väldigt mycket konflikter med för de vill bestämma. Sen finns det även barn som är lite diffusa, dem har kanske svårigheter men vi har kanske inte har förstått på vilket sätt, där något funkar ibland och ibland inte. Jag har en gammal utbildning och har inte riktigt de verktygen för att bemöta barn i behov av stöd. Då kan jag lita på min kollega som har den kompetensen och rådfrågar då henne hur vi ska hantera situationen. Ibland kan även kemin mellan barn och vuxen inte stämma och därav då uppstå konflikt, trots fas i livet, allmäntillståndet hos barnet kan även påverka att man inte orkar med de krav som ställs i förskolan. Även om man förbereder barnen så kan de vid övergång vara mitt uppe i en aktivitet och då ha svårt att bryta den när det behövs. Det är ett ständigt medlande just för att alla barn ska få en trygg miljö där de blir tillgodosedda och får sin röst hörd. Även mitt allmäntillstånd påverkar hur jag utför mitt jobb.

Hur hanteras konflikterna av de enskilda pedagogerna?

Beror på vem det gäller, vad som händer och hur det händer. Med vissa barn behöver man tänka sig för, man kan inte begära att alla barn kan hjälpa det som händer, impulsstyrning kan vara en orsak till att något sker. Barn som är ute efter att bara få sin vilja igenom, där kan jag tänka nej att vissa saker är inte förhandlingsbara. Jag har tänkt mycket kring makt hur den kan användas, att man med tydligt sätt markerar att man hör barnet men förklarar att aktiviteten barnet önskas inte kan göras just nu men att vi kan genomföra den senare. Barnet måste få en förklaring, och vid upprepade gånger får man poängtera för barnet att man har förklarat och får då medla till barnet att man redan har förklarat och få barnet att reflektera för att förstå vad som gäller i vissa situationer. Man ska uppmuntra och erbjuda hjälp. Det är viktigt att jag som pedagog kan erkänna för barnet att även jag gjort fel och gör fel ibland. Även förklara att man inte är arg längre utan om man då kan återgå till vänskap. Genom att använda sig av ritprat med enkla, övertydliga streckgubbar kan man förmedla en situations händelseförlopp och känslor som uppstår under situationen.

Upplever du som pedagog att det går bra att hantera de konflikter som uppstår?

Vid svårare konflikter kan man känna att man inte riktigt räcker till och att man då kan ryckas med och kanske inte då hantera situationen som man skulle vilja önska att man gjorde. Det är viktigt att bolla med kollega om man inte känner att man kommer till en lösning och även ibland be kollegan ta över konflikten.

Finns det någon särskilt perspektiv eller någon särskild teori, som du som pedagog känner att du tar stöd från när du resonerar kring hur konflikter kan hanteras?

Vet inte om jag utgår från någon särskild teori men att jag använder mig utav mina tidigare erfarenheter. Jag tycker även att vi på avdelningen har liknande och utgår från samma förhållningssätt. Jag brukar ge två val vid konfliktlösning, erbjuda om barnet ska klara det själv eller få hjälp.

Intervju med forskare Ilse Hakvoort.

Vilka typer av konfliktsituationer skall lärarutbildningen förbereda pedagoger inför?

Bred fråga, man skall bli förberedd mindre konfliktsituationer för där ligger så mycket möjligheter till att göra det på ett bra sett innan det eskalerar om man behöver de juridiska insatserna. Affekterna när man känner att man måste agera. Vara säker på hur man ska hantera individen i gruppen. Många tror att det är något besvärligt, obekvämt och laddat, jag hoppas att utbildningen gör att man får med sig verktyg till att jobba med konflikt, att man inte ser de som något skrämmande utan något positivt och användbart. Anmäler man blir det en korrekt eller en icke korrekt fråga vilket det inte är innan, vänta innan du går till de juridiska, då går det andra processer igång. Om man behöver använda jurister måste man som pedagog vara förberedd för den sorgen som kommer komma både för de vuxna och barnen.

Vad för förberedelser får vi med oss?

Visar de filmer? Jag tror att ni blir förberedda på att ni lär er att konflikter är viktigt för utveckling och lärande. Man kan vara obekvämt och att det är okej, förbereda sig på att analysera situationer, förberedda i ledarskap, lagtexter och styrdokument denna koppling får ni göra själva. Programmet gör inte alltid dessa länkar utan det ska ni göra själva.

Vilka teorier och perspektiv syftar utbildningen till att förmedla?

Åh det vet jag inte, hela utbildningen eller konflikthanteringen? Mycket Vygotskij och Piaget, system- tänkande, att saker hör ihop, sociologer om vem som är aktörer, väldigt många konflikthanterings input men de vet vi inte om de ger de teoretiska verktygen i social psykologiska teorier. Behovsteoretiker, vad ligger till grunden för behoven. Social mest, tror inte ni får med er behaviorismen något större. 50- 60 talet stora teoretiker. Svårt att rota tillbaka till dem. Grundteoretiker, läroplanen bygger mycket på Vygotskijs tänkande.

Vilken teori hade du själv valt?

Socialpsykologiska tankar, ibland vill jag använda systemteoretisk tankar att se att allt hör ihop. Transformativa teorier - relationstänkande. Använder Piaget väldigt lite - väldigt små kan inte ta det perspektivet, dem kan inte ta ett helikopter perspektiv.

Hur säger dessa teorier/perspektiv att man skall resonera och agera?

De vet jag inte, jag tror inte att teorier säger så mycket, men jag kan se sådana där trådar som isbergsmodellen som säger att du behöver först ta reda på vad som är problemet sen hur man tar reda på vad det är för känslor, vilka läsningar som finns, sen välja en lösning och till sist göra en kompetensanalys – den bygger på Piaget. Vad ligger under ytan, där ligger lösningen, jag tror att man ska titta på modellen först för att sen gå tillbaka och titta vart ligger de teoretiska rötterna.

Varför har lärarutbildningen valt denna teoretiska bakgrund?

Jag tror att en hel del människor som jobbar här utgår från det sociokulturella, den tankegången, i sin utbildning. Fenomenografer, fenomenografi – intressant hur de pratar med sociokulturellt dem båda anser att dem är långt ifrån varandra.

Hur resonerar dem kring valet, är det något dem har valt bort?

Om jag tittar på mig själv så kan jag säga att när jag läser en hel del forskning nu inom classroom management är det mycket behaviorism i början, det är ett barn som har ett problem och jag ska se till att lösa problemet för mig är inte detta en utgångspunkt i konflikthantering utan för mig är det utifrån det sociokulturella, oj det har uppstår en konflikt/situation att människor behöver få det att fungera, nått är inte som de ska så nu ska vi undersöka, jag gillar inte den tanken att det här är en individ som har ett problem och nu ska vi lösa det problemet, därför väljer jag bort behaviorismen. Barnet är inte problemet utan problemet ligger i våra sociala sammanhang, vi skapar det här problemet så normkritisk tänker jag på nu det genomsyrar också i eran utbildning väldigt mycket. Tillsammans bygger vi denna norm vilket betyder att vissa faller in och andra faller inte in så är man ett litet barn som inte kan sitta still och lyssna då har man det svårare i dem situationerna som vi har skapat med varandra int5e för att barnet är ett problem utan för att vi har en situation och den ena passar bättre in än den andra och det behöver vi handskas med, DET tycker jag är intressant, därför väljer jag bort behaviorism för det hjälper mig inte vidare i de saker som jag tycker är intressant.

Varför ska vi lära oss detta?

Det finns många anledningar, en anledning är att ni har träffat forskollärare som säger att dem har fått för lite, dem vet inte hur dem gör, studenter säger den första gången ute i verksamheten. Det står i läroplanen att vi ska hjälpa barn att hantera konflikt. Vi behöver vara en förebild för barnen i en konflikt visa hur man kan göra, lära dem att hantera sina egna konflikter. Sen tror jag att vi har många komplexa frågor i samhället, vi har mer olikheter i rummen. Vi ska skapa ett utrymme för olika barn att handskas med de frågor som dem behöver handskas med ute i samhället, de behöver lära sig hur man gör det, och det är svårt, speciellt när det kommer till religion, rasism, bakgrund, exorcism, detta bär dem med sig in. Man behöver bygga upp en lärandesituation i skolan, varför ska dem annars vara där, det är min tanke. När man stödjer unga människor med detta, ett värdefullt verktyg.

Är det någonting som du känner att vi borde ha med oss när det kommer till en konflikthantering som vi inte har tagit upp?

När man blir arg är det viktigt att undersöka, vad var det för gräns som det här barnet gick över som var väsentligt för mig. Ibland blir man arg eller trött, att man får vara det, viktigt att inte hamna i att jag vet du vet inte i dessa situationer, ibland vill man att barn gör de man säger men att man inte hamnar i maktkampen. Även om man är i affekt, så har man inte rätt utan man kan ha fel, men någonting är viktigt för mig och de måste jag fundera på. Då behöver man prata av sig med sina kollegor för att få nya reflektioner, dock så tror jag inte dessa möjligheter finns i förskolan eller skolan. Lätt att man tar det personligt inte pratar med sin profession, här kan man behöva en lektor som leder samtalet, man kan behöva träna själv på hur man ska lösa en konflikt, eller få kunskap i hur man ska hantera en konflikt, inte vara rädd för att ta hjälp utifrån, man kan inte kunna själva allt. Måste tänka på att barn gör samma som vi, om de ser att vi tar hjälp utifrån kan det leda till att dem tar hjälp av oss i en konflikt, det har en snöbollseffekt. Barn gör samma som vi, om vi säger att jag har rätt och du har fel så kommer barnet att göra samma. Viktigt att säga till barnen att förut var jag stressad och då gjorde jag såhär men nu är jag inte stressad, det finns andra möjligheter, Affekter gör att konflikter uppstår, man måste få reagera. Tänk om man skulle skriva varje gång man kom i en affekt att jag inte gillar när ett barn sitter såhär nära, tänk vilken självinsikt man skulle få.

Intervju med forskare Ingrid Pramling Samuelsson.

Vilka situationer förbereder förskollärarytbildningen för blivande förskollärare när det kommer till konflikthantering mellan pedagog/barn?

Jag vet inte det, men jag tänker att ni är ju ute i praktik och där måste det ju hända hela tiden konflikter mellan barn. När det sker en konflikt mellan barn så går ju ofta vuxna in, och det är ju klart att då blir det ofta automatiskt en konflikt, de kan känna att det får stöd från en vuxen men kan även uppleva att det inte var så det hände och att den vuxna tar fel perspektiv osv. så att den vuxne kan ju både vara till stöd och kan hjälpa i en situation som de kanske inte sett egentlige vad som hände. Det är väldigt lätt att man skyller på den där busen som brukar bråka, och det kanske inte alls var så. Så att det kan jag tänka mig att det kan vara så att man som barn känner stöd i vuxna men att man även kan känna att dem sviker när situationen inte var så som den vuxna påstår.

När vi pratat med förskollärare belyser de att konflikter oftast uppstår när man ska avbryta och byta aktivitet, hur kan man jobba för att förbättra en sådan situation?

Det finns ju bara ett sätt och det är ju att förbereda barn och säga att ”nu är det 10 min kvar och då att titta på klockan för att se hur lång tid det är kvar. Så är det ju med alla människor att man behöver förberedas på någonting, nu är det de här som händer så att man påminner barn om det. Och sen blir det ju konflikt ibland och då får man ju ta den och så säga att man har kommit överens om det här och då är det som gäller. Det är ju trots allt så att den vuxne måste ta ansvar. Barn kan ju inte bestämma om dem kanske ska hoppa på, man kan ju förhandla och säga att ”vi kan låta dina legogubbar stå där, det är helt okej vi ställer dom där i hyllan så kan du fortsätta leka när vi varit ute, eller vad för aktivitet det kan vara”. Så att man förhandlar med barn, för det är ju så att barn förstår ju väldigt mycket, se nöjer dom sig kanske inte då med den. Desto mer man sätter ord på och förklarar att det är såhär, desto större chans är det att barn accepterar det. Förbereda och sätta ord på.

Vilka teorier och perspektiv som utbildningen förmedlar att vi ska ha med oss ut i verksamheten?

Det måste ju vara det sociokulturella perspektivet med kommunikation och interaktion, att det är det som gäller i alla lägen, att kommunicera med barn. Man kan sätta ord och försöka få barn att förstå, vill dem inte det så får man försöka ta den konflikten att och förklara att nu gick det inte och är stop. Jag tycker att det är viktigt att den vuxne måste veta det att ibland är det så att det blir konflikter och det är inget konstigt, små barn måste lära sig. Och det får man ta att alla inte älskar en hela tiden ibland blir någon arg på en. I en studie från Danmark har man tittat på väldigt många barn i tre olika kommuner och frågat barn om olika saker, och de allra flesta tror jag, 9/10 barn tycker att lärarna är jätte snälla och att de lyssnar på dem osv. Men jag tror att det finns enstaka barn som känner att dem inte är lyssnade på. Men dem allra flesta gör ju det. Det kan nog både vara dem tysta barnen men säkert kan det också vara dem som bråkar och förstör hela tiden som känner sig missförstådda och som tycker att det är orättvist. Men jag tror att det är förhållandevis lite konflikter mellan vuxna och barn i en förskola gentemot i en familj. Där tror jag det blir mycket mer konflikter. Mycket handlar det om kunskap, att man förstår

barns värld och att barn vill fortsätta leka just nu fast att man har något annat, så att man har den förståelsen helt enkelt, det är en hjälp för förskollärare. Bemötandet handlar lite om känsla för barnen, hur gamla dom är, vilka barn är det, när ska man ta konflikten eller när ska man försöka undvika den.

Valet kring de teorier som vi får med oss, hur har man resonerat? Är det några teorier som valts bort?

Det ligger i tiden att nästan alla teorier som är idag handlar om kommunikation och interaktion i någon bemärkelse. Och det har funnits ganska länge, från att man släppte Piaget som jag tycker fortfarande hjälper en att se barns utveckling. Då var det mycket mer barns agerande som var utgångspunkten. Men alla teorier av någon dignitet idag visar ju på att det är interaktionen och kommunikationen som är avgörande. Sen finns det andra teorier som exempelvis handlar om makt som kan vara intressanta att ha med sig. I alla konflikter så finns det någon form av makt, maktförhållande, vem är det som har makten? Är det de äldsta barnet, eller det yngsta eller starkaste/svagaste, vuxen/barn osv. men för att lösa konflikter så menar jag att det finns inget annat än att kommunicera, det gäller med vuxna också. Man kan tycka att man kan gå och tjura men det hjälper inte.

Ordet konflikt laddat, viktigt att arbeta med det i förskola för att många vuxna har svårt att hantera konflikt och är konflikträdde?

Livet är så hela tiden, det kan vara att man har olika åsikter och kan då tillsammans komma fram till att man har olika åsikter och att det är okej. Man har valt bort gamla teorier och detta är ju det som ligger i tiden. Konflikter är en del av hela livet och att det är väldigt individuellt tror jag hur man upplever om det är en konflikt eller ej. Man får fundera på vad det är som ligger bakom, vad handlar det om? Barnsyn, kunskapssyn och kommunikation är de nyckelbegrepp det handlar om.

Varför vuxna är rädd att hamna i konflikt med barn?

Folk har en ideal bild vad som är barnuppfostran och vad som är en ideal förskola, och då ska allt gå som smort. Det ska vara en jämn balans mellan pojkar/flickor, invandrabarn/svenskabarn, mellan olika samhällsklasser, Men världen ser inte ut så. Förskollärare har ofta en idealbild hur barndom ska vara och man kan säga att så är ingen barndom. Det är bra att man har den bilden någonstans, men.

När vi varit ute och intervjuat har det framkommit att man lätt hamnar i affekt, hur tänker du kring det?

Det gäller att man inte gör det, som vuxen måste man förstå att ibland gäller det att hålla barnet i famnen fast det sparkar och skriker och är hysteriskt, tills det har lugnat ner sig. Så att man inte följer med in i konflikten för då löser man inte den. Vuxna förlorar alltid om man gör det till en konflikt mellan barnet och sig själv.

Om man hamnar i affekten, hur tänker du att man ska komma ur den?

Ibland handlar det om att faktiskt hålla ett barn, som slänger, blir vansinnig, skriker och sparkar och visar att man finns där fast att barnet är argt. Man kanske inte kan prata med dem just då men så småningom lugnar de ner sig och då får man prata med dem om det. Att man förstår vad dem är ledsna för eller varför barnet blivit argt.

Vi har märkt att förskollärare säger att barn inte kanske kan följa med om hen bråkar.

Man kan inte straffa ett barn i en konflikt, det är fel. Man måste lösa det och ändå inte straffa barnet, det är inget man vinner på. Det blir bara konstigt när man säger att nu får du gå till ditt rum, eller nu får du sitta där inne tills du lugnat ner dig. Det är vuxnas problem och inte barnens när vuxna inte kan lägga band på sig i en konfliktsituation.

Bilaga 8

Video 1.

Lisa (3½ år) upplyser förskollärare A om hen fryser om händerna och vill gå in. A försöker värma barnet med sina händer. Förskollärarna försöker att ta på barnet sina vantar och barnet svarar:

Lisa: ”nej”, rycker undan sina händer och säger ”jag vill gå in”

A: ”Det är de vantar som finns för att hålla sig varm. Kom, ska vi gå bort och leka?”. De går gemensamt iväg till pedagog B som håller i en pågående lek.

A: ”B, vi undrar om vi får vara med och leka kycklingeleden?”

Lisa: ”Nej jag vill inte, det är kallt. Jag vill gå in och värma mig lite”

B: ”Du får ta på dig vantarna för nu är vi i skogen. Jag kan hjälpa dig att blåsa i vantarna lite så att de blir varma”

B blåser i vantarna och trär dem på barnets händer. Barnet gör motstånd och drar ur händerna ur vantarna.

Lisa: ”Jag vill gå in”

B: ”Då får du frysa om fingrarna, det är det alternativet som finns”

A vänder sig om till barnet och frågar:

A: ”Vi kan fråga vilka som ska vara med och leka kycklingeleden”

Lisa går iväg från pedagogerna och de andra barnen och sätter sig på en stock.

Förskollärare B kommer fram till barnet.

B: ”Vill du ha hjälp?”

Lisa: ”Nej jag vill inte ha dem. Jag gillar inte dem”

B: ”Vill du låna mina, vill du ha dem? Jag kan blåsa dem varma”

B sätter på sina vantar på barnets händer som barnet direkt tar av sig.

B: ”Vill du inte ha dem heller? Då får du välja på att antingen vara kall eller ha på dig dina egna vantar. Vill du vara kall?”

Lisa: ”Nej jag vill inte ha dem”

B: ”Vill du vara med och leka leken då? Kom så går vi och leker”

Förskollärare B och barnet går över till den redan pågående leken. Lisa är med fysiskt i leken men är inte aktivt deltagande. Barnet uppvisar kroppsligt missnöje genom att sänka ner axlarna och titta ner i marken samtidigt som gråtliknande ljud hörs under lekens gång. Efter ett par minuter fokuserar B på barnet och skapar delaktighet genom att erbjuda barnet en styrande roll i leken.

B: ”Hur ska kycklingarna komma?”

Lisa: "Baklänges"

B: "Ja, bra! Kolla vad dem kan"

Bilaga 9

Video 2.

Under fruktstund ute i skogen, Linus (5 år) uppvisar också att hen är kall om händerna och vill gå in.

Linus: "Jag fryser"

B: "Då får du ta på dig dina vantar"

Linus: "Jag vill inte"

A: "Ja jag håller med, det är kallt ute idag"

B: "Vi kanske skulle röra på oss lite så vi blir varma"

A: "Ska vi ta en joggingtur, är det någon som vill det"

De flesta barn: "Nej"

Några Barn: "Ja, jag vill det"

A: "När man rör sig så blir man varm". Fler barn börjar ansluta sig till iden att röra på sig för att få upp värme.

Barn: "Jag vill springa så jag blir varmare"

B: "Man får börja med att ta på sig vantarna innan att man kan säga att man är kall"

Barnet gnider sina händer för att skapa friktions värme.

B: "Linus, titta på mig, vad har man vantarna till tror du?"

Linus: "För att man ska bli varm"

B: "Just det, prova"

Pelle: "Nu är jag varm när jag tog på mig mina vantar"

A: "Det kan vara gott att blåsa i sina vantar så att de blir varmare"

Linus blåser luft in i sina vantar och får hjälp att ta på sig dem.

Intervju efter videoobservation med Malin.

Video1.

”Hon är med på att det är kallt, men det hon inte vill är att hon inte vill ha just dem vantarna. Hade hon haft några andra vantar så kanske vi inte hade haft något problem. Hon gav sig den på att det var fel vantar. Hon ville inte ha dem, hon fryser hellre. Jag tror någonstans att hon förstår det men att jag hela tiden får lirka ändå, säger att jag kan blåsa i dem och värma dem och så. Så försökte jag en gång och sa att hon kunde ta mina vantar, och då provade jag att ta på henne dem men hon drog av sig dem direkt. Så det blev inga vantar på helt enkelt utan vi fick stoppa dem i fickan igen. Sen började Saga med att vi skulle springa och hålla igång och leka leken ”kom alla mina kycklingar”. Där var hon med fast inte med, hon var där för närheten och tryggheten. Tillslut genom stöttning var hon med lite gran och var med och säga vad de andra barnen skulle göra i leken. Det kändes som att hon då glömde av händerna lite, hon var inte så kall då heller, hon är varm i sig. Men hon kommer inte ifrån att vara ledsen riktigt under leken. Det löste sig på något sätt ändå utan större konflikter. Lösningen är att man försöker att prata så klart, och försöker att få henne själv att komma på lösningen genom att vi försöker att ge olika förslag och tillslut så nappa hon på det här med att röra sig fast hon inte förstod det själv. Det är bäst att man försöker med olika strategier så gott man kan i lugn och ro och inte vara i affekt själv. Vi turas om vem som har hand om konflikten, det är både medvetet och omedvetet men ganska mycket medvetet ändå. Vi måste jobba så för att orka. Nu var det inte det allra värsta utbrottet. Men man får ge förslag och försöka känna in vad det är hon vill egentligen, för ibland är det kanske inte det hon säger, hon var ju kall men hon ville inte ha dem vantarna. Då kunde vi inte hålla på längre med dem vantarna utan då fick hon välja, och hon valde att gå utan. Den lösningen löste sig lite gran av sig själv på ett sätt med hjälp av våra försök. Hon var nöjd på något vis”.

Video 2.

”Han sa att han frös och då sa jag att han har vantar och fick svaret att han inte ville ha dem vantarna för jag är så kall att jag inte kan röra fingrarna. Jag sa då att om man rör på fingrarna och sen blåser i vantarna så blir man varm, och då tog han upp och blåste i sina vantar. Men han ville inte riktigt ändå, han tog inte fram dem direkt. Då sa jag ”vad ska du göra? Då får du frysa om fingrarna”. Jag frågade då vad man har vantarna till och fick svaret ”för att man ska bli varm om händerna”. Ja just det, säger jag och då tar han bara vantarna ur luvan och börjar ta på sig. Jag visste inte vad jag skulle få för svar, och då menar jag att han själv sa det och formulera orden. Jag tror att vissa barn låser sig och det då är bra att lägga över det på dem, för att det ska bli lyckat. Han fick säga det själv och då fick han själv komma på vad man har vantarna till. Gör bra!”.

Bilaga 11

Intervju efter videoobservationen med Saga.

Video 1.

”Hon har det fruktansvärt jobbigt där ute, verklige. Samtidigt så innan vi gick ut i skogen så ville hon inte ha på sig sina vantar, sen när hon är ute i skogen är hon kall och vill inte ha på sig vantarna. Senare efter den här situationen kommer hon igång lite mer och blir på strålande humör. Vi försöker att avleda henne helt enkelt, vilket lyckas sådär. Hon vill gå tillbaka, och det är klart att såhär i efterhand så kanske hon skulle fått gå tillbaka, men då vill ju alla barnen bara in. I efterhand kan jag känna att jag borde tagit upp henne i knät och kramat om henne, samtidigt kände jag då att jag behövde få igång henne då så att hon blir lite varm. För hon vill verkligen inte ta på sig vantarna heller. Jag försökte lite med det där att vi jobbar lite med vissa barn, exempelvis detta barn, att vi löser av varandra. Att om det inte fungerar när jag försöker hjälpa henne så kan man prova och sen får nästa förskollärare prova. Det fungerar sådär, hon är fortfarande i sin sinnesstämning länge. Hon är i det här hela vägen. Hon är inte helt delaktig i leken heller. Det är svårt tycker jag för samtidigt så kan man känna att man borde lyssnat in henne mer och kanske gått tillbaka med henne. Men då hade hon andra sidan missat promenaden i skogen där hon var på strålande humör. Samtidigt så har hon det tufft där helt klart. Det som jag känner är vad jag hade velat göra annorlunda är att jag hade velat ta upp henne i knät och suttit med henne en stund och försökt värma henne lite. Det var kallt, dem andra barnen kom igång under leken och blev då varma men hon gjorde det inte. Jag kan känna nu i efterhand att kravet var lite högt och att vi borde gått tillbaka. Det var samtidigt hennes val att inte ta på sig vantarna, men hon förstår inte konsekvenserna av det för hon är för liten, det är svår avvägning. Dem andra barnen hänger snabbt med i en ny lek, men hon gör det inte och i hennes livsvärld är det en lång stund och kanske lite för tufft när jag ser det såhär på film i efterhand. Jag själv upplevde inte att det var så lång tid där och då men nu i efterhand ser jag att det var väldigt långt för henne i hennes värld. Även om hon tillslut kom ur det så hade hon det för tufft för länge”.

Video 2.

”Han förstår lite mer konsekvensen och att man då behöver ta på sig vantarna. Han är inte lika frusen. Han har kunskapen om att ta på sig mer saker för att hålla värmen. Det var riktigt kallt ute, och det var inte konstigt att han var frusen. Men om man fryser så måste man börja med att ta på sig dom kläderna man har. Att han kommer på det själv när B ställer en motfråga är väldigt bra. Jag försöker mer att avleda in på andra aktiviteter för att man ska bli varm för att fokus på att man är kall flyttas. Jag har inte tänkt över att jag håller mig till samma strategi fören jag ser filmerna. Sen är det bra att man kompletterar varandra och gör olika, för en strategi som funkar för ett barn kanske inte funkar för nästa. Sen beror det på barns olika dagar vad som funkar”.